

MIQUEL RUBIROLA I TORRENT

DOCUMENT DE TREBALL

“CATALUNYA INDEPENDENT: QUÈ PASSA AMB L’ECONOMIA?”

16 de novembre de 2012

CATALUNYA INDEPENDENT: QUÈ PASSA AMB L'ECONOMIA?

Índex:	Pàgina
1.- Preàmbul: Presentació a la Biblioteca d'Arenys de Mar	
P. Pare Fidel Fita	3
2.- Argumentació general, en forma de conferència, sobre	
la qüestió: “Catalunya independent: què passa amb l'economia”...	8
2.1.- El tema del dèficit fiscal	8
2.2.- La hisenda pública catalana a l'Estat propi	11
2.3.- El tema de la negociació dels actius i passius amb el govern	
espanyol	15
2.4.- La política econòmica pròpia en el marc de la independència.	
Globalització econòmica i identitat nacional	18
2.5.- A tall de resum i de cloenda	27
3.- És massa petita l'economia catalana i te una estructura productiva	
poc adient per tenir un Estat propi que permeti la prosperitat dels	
catalans?	32
4.- El mercat espanyol i els boicots comercials	37
5.- La independència política i les pensions dels jubilats.....	41
6.- És il·legal la convocatòria d'un referèndum?	46
7.- Catalunya independent i la Unió Europea	50
8.- La Sentència del Tribunal Constitucional del juny 2010	56

MIQUEL RUBIROLA I TORRENT. DOCUMENT DE TREBALL

“CATALUNYA INDEPENDENT: QUÈ PASSA AMB L'ECONOMIA?”

16 de novembre de 2012

1.- Preàmbul: Presentació a la Biblioteca d'Arenys de Mar P. Fidel Fita.

Bon vespre a tothom

Ara fa una mica més de tres anys vaig presentar aquí mateix a la Biblioteca d'Arenys de Mar, acompanyat de l'autor, el llibre del catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona, Jacint Ros i Hombravella titulat: *“Més val sols... La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya”*. D'aquella presentació se'n va derivar un article meu a la revista local “Arenys Vida Parroquial” amb el mateix títol que la conferència d'avui: *“Catalunya independent: què passa amb l'economia?”*. A l'estiu de l'any 2009 i ara a la tardor de l'any 2012 intentava respondre a una pregunta bàsica, fonamental: l'economia catalana podrà prosperar si el poble català decideix que vol tenir un nou estat polític propi i, per tant, si es modifiqués l'actual decurs de la nostra economia en el marc institucional espanyol?. O dit d'una altra manera: Què és allò que es modifica de manera radical, substantiva, en el pas d'una economia catalana dins el marc polític espanyol a una economia catalana amb un Estat independent?.

Respondre a aquesta pregunta capdal comporta contestar també altres preguntes incloses en la pregunta principal, preguntes com ara: sense cap encaix polític, jurídic i institucional amb l'Estat espanyol podrà el nou Estat català suportar ell sol les noves càrregues de l'Estat propi?. L'economia catalana té prou grandària i posseeix una estructura econòmica adient per a poder funcionar des d'un Estat polític propi?. Hi ha una dependència de l'economia catalana respecte del mercat espanyol de tal magnitud que dificulta fins a l'impossible la independència política?. En cas de boicot als productes, béns i serveis catalans, l'economia catalana podria resistir-ho, o no?. Una Catalunya independent podrà pagar els subsidis d'atur i les pensions als

jubilats catalans?. Podrà l'economia catalana retornar el deute públic contret un cop disposem d'Estat propi?. Amb la independència política serem expulsats de manera automàtica de la Unió Europea i ja no tindrem l'euro per moneda ?.

Per contestar a aquestes preguntes l'any 2009 els economistes disposàvem de llibres i articles de professionals competents en un nombre reduït. Ara a finals del 2012 hi ha més estudis i investigacions duts a terme per economistes solvents que ens permeten fer observacions contrastades des de l'estadística i l'anàlisi econòmica.

Quan el 2009 vaig plantejar-me la qüestió de si l'economia catalana podria ser viable o no a partir de quan Catalunya disposés d'un nou Estat polític, la pregunta semblava poc connectada amb les preocupacions ciutadanes del moment. Des de l'estiu de l'any 2009 ençà les coses han canviat de manera profunda perquè s'han esdevingut fets transcendents que han situat el tema de la viabilitat econòmica de la Catalunya independent en el primer pla de les preocupacions de molts ciutadans.

Aquests fets, en el pla econòmic, són bàsicament dos: el de la crisi econòmica que ha comportat el tancament d'empreses, la pèrdua de llocs de treball i la manca de noves activitats econòmiques; i, també, un segon factor: el fet que les polítiques de contenció de la despesa, si bé són inevitables pel que fa a recuperar l'equilibri entre ingressos i despeses, esdevenen, tanmateix, negatives perquè afecten a la demanda agregada i contrauen encara més l'economia abocant-la a una major recessió. I en el pla polític s'han esdevingut dos fets molt negatius: la sentència del Tribunal Constitucional espanyol de juny de 2010 que lamina greument les competències econòmiques i financeres establertes a l'Estatut d'Autonomia del 2006, i que, per tant, deixa sense eines de futur a l'economia catalana; i, segon element polític, la rotunda negativa del govern espanyol a analitzar la proposta de pacte fiscal acordada pel Parlament de Catalunya el juliol de 2012.

A Catalunya han coincidit alhora el dur impacte de la crisi econòmica i la destrossa de l'encaix polític institucional concretat en la Constitució del 1987,

destrossa efectuada per part del govern espanyol i del Tribunal Constitucional. Això ha comportat que una gran part de la població i partits polítics com CiU, ERC, ICV i SI s'hagin decantat per plantejar un nou marc institucional en el qual l'economia catalana pogués sortir de l'atzucac actual.

Les consultes populars no vinculants fetes a centenars de municipis catalans, entre ells els més nombrosos de Catalunya, sobre si els ciutadans eren partidaris o no d'una “Catalunya independent, democràtica i social, membre de la Unió Europea” dels anys 2009-2010, varen iniciar un camí continuat pel milió de persones que es varen manifestar als carrers de Barcelona contra la sentència del Tribunal Constitucional espanyol amb el lema de “Som una nació. Nosaltres decidim” el dia 10 de juliol de 2010. Camí prosseguit en el mateix cap i casal de Catalunya, el dia 11 de setembre d'enguany per un milió i mig de catalans que varen donar suport a la convocatòria de l'Assemblea Nacional Catalana: “Catalunya, un nou Estat d'Europa”. En l'àmbit polític el Parlament de Catalunya va aprovar el dia 27 de setembre d'enguany “que el poble de Catalunya pugui determinar lliurement i democràticament el seu futur col·lectiu, i insta al govern a fer una consulta prioritàriament dins la propera legislatura”.

Aquests dos aspectes claus de la nostra realitat social, el fet de la crisi econòmica i el fet de la proposta política de sortida de l'encaix institucional amb Espanya fa que tots plegats, economistes, acadèmics, empresaris, polítics i ciutadans, ens veiem obligats a parlar amb fonament de causa dels avantatges i inconvenients econòmics de la independència política.

Val a dir però que malgrat la importància del tema econòmic és ben cert que la independència d'un país, Catalunya en el nostre cas, és un projecte de naturalesa clarament política que només pot ser adequadament valorat amb criteris polítics. És a dir, allò que és rellevant de debò és que una majoria suficient de catalans decideixi democràticament si és o no preferible bastir un Estat polític propi en lloc de continuar formant part del marc polític espanyol. Dit això i reconeixent aquesta dimensió fonamentalment política de la independència, entenc que és imprescindible analitzar les implicacions econòmiques que tindria un projecte de tanta transcendència per al futur dels

catalans. I jo voldria precisament compartir amb tots vostès aquesta anàlisi , cosa que ja vaig començar a fer l'any 2009.

Els agraeixo, per tant, a tots vostès que amb la seva presència facin possible que pugui explicar-me sobre l'economia catalana en un marc d'independència política. Moltes gràcies, doncs, per la seva assistència a aquest acte i gràcies també a la senyora Mercè Cussó, directora de la Biblioteca, per la seva amable acollida, ja proverbial a casa nostra. Val a dir que quan jo vaig fer la reserva d'aquesta Sala no coneixia que el president Artur Mas convocaria eleccions al Parlament de Catalunya pel proper dia 25. Per tant, com que ni aleshores ni ara aquesta conferència estava concebuda en termes electorals, no faré referència a programes polítics ni a propostes econòmiques dels partits. La meva intenció és aportar fets i arguments relacionats amb l'anàlisi econòmica per a poder així facilitar la reflexió pròpia de cadascú sobre què passa en termes econòmics en un nou marc d'independència política.

La meva explicació intentarà ser planera i rigorosa a l'hora. Evitaré donar moltes xifres i citar nombrosos autors. En el temps del col·loqui podrem aprofundir en les afirmacions sintètiques que ara faré i podrem reflexionar sobre altres qüestions que siguin del seu interès. També, poden consultar vostès a la meva pàgina web: www.miquelrubirolatorrent.cat, el text escrit d'aquesta conferència, si així ho desitgen. A la pagina web el text escrit de la conferència va acompanyat d' uns apartats que consideren amb major amplitud el tema de què passa amb l'economia catalana en una Catalunya independent. Les preguntes sobre les pensions, els boicots comercials, la Unió Europea i l'euro, la sentència del Tribunal Constitucional i el seu impacte sobre l'economia catalana, la dimensió de l'economia catalana i els mercats internacionals, etc, son qüestions que no seran considerades amb profunditat en la conferència d'avui i que sí són tractades al text publicat a la pàgina web i que he qualificat de Document de Treball.

Totes les consideracions que formularé parteixen de dos supòsits: el primer, és que la independència es produeix sense conflicte d'ordre públic significatiu ni fractura social rellevant; és a dir, només hi ha tensió democràtica i pacífica entre els governs català i espanyol i, si s'escau, hi ha intervenció mediatora de membres de la Unió Europea que habiliten la negociació política. La segona premissa és que els catalans si esdevenim independents continuarem essent membres de la Unió Econòmica i Monetària i, per tant, Catalunya continuarà a la zona euro i serà un nou Estat de la Unió Europea.

El gruix de l'argumentació que faig a la conferència també seria defensable en termes econòmics en el supòsit contrari. És a dir, si Catalunya esdevingués independent sense ser un nou Estat polític d'Europa, bona part dels arguments esmentats a la conferència també tindrien validesa. Però com que els matisos serien significatius respecte allò que avui parlarem, caldria un altre conferència sobre l'economia catalana en una Catalunya independent no membre de la Unió Europea, si és que la història del nostre país així ho concretes. Aleshores caldria analitzar una Catalunya independent amb acords comercials lliures d'aranzels, acords subscrits amb les Estats membres de la Unió Europea, o membres de l'Espai Econòmica Europeu o de l'espai Schengen.

2.- Argumentació general, en forma de conferència, sobre la qüestió: “Catalunya independent: què passa amb l'economia? “.

Fet aquest preàmbul, analitzem ara la qüestió fonamental: què és allò que canvia radicalment en el pas de l'Estat autonòmic espanyol actual al nou Estat polític propi català si aquest s'assoleix de manera democràtica?

En una Catalunya considerada un nou Estat polític apareixen dues realitats de gran impacte sobre l'economia catalana. La primera és que en el nou Estat propi l'economia recupera una part de la seva riquesa que ara és a les mans dels governs espanyols en forma de dèficit fiscal. En el nou Estat català desapareix el dèficit fiscal. Alhora a la Catalunya independent, apareixen nous costos relacionats amb una estructura política d'Estat, costos d'Estat que ara no tenim directament perquè no són un Estat independent.

La segona gran diferència respecte a la situació actual és que el nou Estat independent pot fer una política econòmica pròpia, una política adient a les necessitats específiques de l'economia catalana. Analitzem de manera resumida aquests dos grans factors: primer el de la supressió del dèficit fiscal i les noves despeses de la Catalunya Estat; i, segon, el de la política econòmica establerta des del nou Parlament català independent d'Espanya.

2.1.- El tema del dèficit fiscal.

Pel que fa al primer tema, el del dèficit fiscal, és a dir la diferència entre els impostos pagats pels catalans a l'Estat espanyol i que no retornen sota cap concepte a Catalunya, en el nou Estat català deixa de tenir sentit aquesta qüestió. S'ha tallat el nus gordià del dèficit fiscal i no hi ha relació fiscal amb l'Estat espanyol com no n'hi ha amb l'Estat portuguès o l'Estat francès. Parlo de dèficit fiscal i no pas de dèficit pressupostari i parlo només de relació fiscal ja que certament i per fortuna hi ha una intensa relació comercial, financera i de serveis entre el regne d'Espanya i la Catalunya independent fora d'Espanya.

La independència política de Catalunya concretada en nou Estat d'Europa, o bé d'una Catalunya no membre de la Unió Europea però sí membre de l'Espai Econòmic Europeu o bé d'una Catalunya independent només membre de l'espai Schengen, en qualsevol d'aquestes tres situacions polítiques, cal remarcar que no hi ha barreres físiques, ni duaneres a la lliure circulació de mercaderies, béns i serveis; ni tampoc cap impediment a la llibertat de circulació de les persones.

Respecte al tema del dèficit fiscal, permetin-me fer un incís. No es creguin als qui diuen que no hi han balances fiscals territorials perquè els territoris no paguen impostos sinó que els paguen els ciutadans o les empreses. Hi ha publicades balances fiscals territorialitzades a Austràlia, Estats Units, República de Mèxic, Canadà, Bèlgica, Alemanya, Itàlia, Espanya, Catalunya i a d'altres països. Les balances fiscals són imprescindibles per analitzar amb rigor quin territori és solidari amb quin altre, amb quina quantia es concreta aquesta solidaritat, durant quan de temps i per què té sentit la solidaritat fiscal o bé, malauradament, no té cap eficiència econòmica aquesta solidaritat.

No donin tampoc cap credibilitat als qui diuen que les balances fiscals a Espanya són un càlcul interessat dels economistes catalans. Hi ha balances fiscals fetes a Espanya per diversos organismes públics i privats, i fins i tot una del Ministerio de Hacienda de España de l'any 2008 encarregada al Instituto de Estudios Fiscales i referida als resultats del dèficit fiscal l'any 2005. El càlcul del govern espanyol deia que Catalunya va aportar aquell any 2005, un total de 14.807 milions d'euros, equivalent al 8,7% de la nostra riquesa produïda aquell any mesurada en termes de PIB. El govern de l'Estat espanyol té un manament del Congrés dels Diputats per actualitzar les balances fiscals ajustades per al cicle econòmic a l'any 2009 amb encàrrec a l'Institut d'Estudis Fiscals. La moció aprovada el 29 de març de 2011 instava al govern a publicar els resultats quatre mesos després de la liquidació del model de finançament; aquesta liquidació va tenir lloc el juliol de 2011. Fins a aquest moment no hi ha hagut cap estudi publicat pel govern espanyol amb el càlcul de les balances fiscals de les comunitats autònomes més enllà del 2005.

Tampoc donin crèdit als qui diuen que els càlculs interessats del economistes catalans falten a la veritat per dues raons: perquè fan uns càlculs diferents a les balances fiscals catalanes respecte a la metodologia de les balances fiscals a d'altres països; i perquè son uns demagogs quan afirmen que el dèficit fiscal de Catalunya és històric, és desmesurat, és insostenible i és injust. Per desgràcia nostra és un fet provat que Catalunya pateix una reiterada balança fiscal negativa de greus conseqüències en el benestar dels catalans, en termes de sanitat, educació i prestacions socials, dèficit que, a més, ha col·lapsat de manera greu les possibilitats de creixement de l'economia catalana. Això ho afirmen economistes competents, catalans o no, amb independència de les seves conviccions liberals, socialdemòcrates, socialistes o comunistes; i amb independència de la seva afiliació en un o altre partit polític si és que tenen alguna adscripció política.

Hi ha polítics i economistes que diuen que el tema del dèficit fiscal té solució en el marc institucional espanyol reformat en profunditat i que, per tant, no cal assolir un Estat independent d'Espanya. Enfront d'aquesta respectable opinió és imprescindible recordar que el problema del mal finançament de les institucions públiques catalanes i de l'endarreriment de l'economia catalana per causa del dèficit fiscal, és un tema que ve de molt lluny i que mai ha tingut una solució mínimament satisfactòria. El pedagog arenyenc Francesc Flos i Calcat ja en parlava en el seu llibre "Geografia de Catalunya" que és de l'any 1896 i n'apuntava les solucions. Les Bases de Manresa de la Unió Catalanista ho reflectien a l'articulat de la seva Constitució Regional Catalana del març de 1892. L'Estatut de Núria del 1932 va plantejar una solució federal al problema de les finances públiques catalanes i el Congreso de los Diputados de la República espanyola va rebutjar en rodó la proposta. L'Estatut de Sau del 1979 va rebaixar el to respecte les formulacions de l'Estatut del 1932, però va voler assentar, sense èxit, una base de mínims per a les finances de la Generalitat. Des del 1980 la Generalitat de Catalunya ha patit pel fet d'haver rebut unes competències amb un finançament inadequat "segons el cost efectiu dels serveis traspassats", cosa que l'ha abocada a l'endeutament. El darrer Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006, amb plantejaments inferiors al primer

Estatut aprovat el 2005, ha estat laminat de soc- arrel per la sentència del Tribunal Constitucional del juny de 2010. Els cinc acords signats entre els governs de la Generalitat i els de l'Estat espanyol en matèria de finançament autonòmic entre 1984 i 2009 han fet passes positives però no han aconseguit disminuir el dèficit fiscal final de l'ordre del 8% anual del PIB. L'Acord del Parlament de Catalunya de juliol del 2012, aquest any, anomenant Pacte Fiscal ha estat rebutjat aquest setembre passat pel Govern espanyol per "inconstitucional" i per "impropi" en tant que "insolidari" en temps d'aguda crisi econòmica.

La gravetat d'aquesta no solució històrica als problemes del crònic dèficit català explica que una part molt important de la societat catalana, al voltant del 80%, ha qualificat aquest qüestió com el tema més prioritari a resoldre. I ha quallat també la opinió que sense resoldre aquest tema la sortida a la crisi econòmica ni tant sols es pot enfocar amb mínimes possibilitats de reeixir. No és possible continuar any darrera any, lliurant impostos a l'estat espanyol i que de cada 100 euros només retornin 57 euros; és a dir que 43 euros de cada cent es fonen sense cap contrapartida. L'economia catalana no és viable en l'actual model de relació política amb l'Estat espanyol.

2.2.- La hisenda pública catalana a l'Estat propi.

Dit això, ens oblidem d'una vegada per totes del tema del dèficit fiscal, ja que aquest tema, com he dit, deixa d'existir a l'Estat independent i analitzem què passa en la hisenda pública catalana a l'Estat propi. Sense dèficit fiscal, allò que s'escau fer es analitzar quins són els nous ingressos addicionals esdevinguts amb la independència i quines son les noves despeses addicionals específiques derivades del fet de tenir un nou estat polític propi. És a dir es tracta d'analitzar si des de l'Estat propi la nova hisenda pública catalana serà positiva i per tant sí que val la pena assolir en termes econòmics la independència, o bé com que la hisenda catalana entrarà en fallida ens estem equivocant de camí.

Un estudi de les catedràtiques d'universitat Marta Espasa i Núria Bosch – publicat per la Fundació Catdem aquest any 2012 amb el títol: “*Viabilitat de Catalunya com Estat. Anàlisi de la Hisenda Pública*” - ha considerat els ingressos addicionals que tindria Catalunya i les noves despeses d'Estat en una Catalunya independent. En aquesta hisenda pública catalana, com dic, s'hi “han comptabilitzat els ingressos addicionals que tindria Catalunya si no hagués de pagar impostos a l'Estat espanyol i les despeses addicionals que hauria d'assumir, sigui perquè són despeses derivades de competències de titularitat estatal actualment, o perquè són despeses que hauria de fer de bell nou com a Estat independent, com ara la política exterior. Per a calcular aquests ingressos i despeses addicionals, es parteix del nivell i l'estructura de les despeses i els ingressos públics de l'Estat espanyol en el període 2006-2009, ja que se suposa que una part d'aquests ingressos i despeses s'hauria de traspasar a Catalunya. Això fa que els resultats obtinguts estiguin condicionats per aquestes hipòtesis”. És a dir, l'estudi analitza què s'hauria esdevingut en termes de la hisenda pública en el cas d'haver tingut Catalunya des de l'any 2006 fins a finals del 2009 una estructura política similar a la que ha tingut l'Estat espanyol. És una hipòtesi de treball només a efectes numèrics ja que en el nou Estat propi allò que caldrà establir és una nova i diferent estructura d'Estat, àgil, eficient i austera. En definitiva, construir un país que valgui la pena. Començant per la seva administració pública. Un país diferent al d'ara més eficient, equitatiu, just i de qualitat.

Els ingressos addicionals que tindria Catalunya serien els impostos que paguem actualment a l'Estat espanyol, menys les transferències de recursos que fa l'Estat a la Generalitat, a les Diputacions i als Ajuntaments, ja que lògicament aquestes transferències deixarien de rebre's. Es comptabilitzen els ingressos d'organismes autònoms estatals, agències públiques estatals o organismes autònoms d'acord amb el seu pes del PIB a Catalunya i també es comptabilitzen els ingressos per cotitzacions a la Seguretat Social, segons el pes de la recaptació de Catalunya en el total, així com altres ingressos de la Seguretat Social d'acord amb el pes del PIB de Catalunya.

Establerts aquests criteris, si Catalunya hagués estat independent i no hagués modificat la política que en l'apartat d'ingressos ha aplicat l'Estat espanyol, s'haurien obtingut uns ingressats addicionals d'una mitjana anual de 49.018 milions d'euros del 2006 al 2009 ambdós anys inclosos. És a dir en quatre anys hauríem augmentat els ingressos en una xifra equivalent al 25,6% del nostre PIB, per tant una quarta part molt superior a la que hem tingut.

Ara bé, i les noves despeses d'Estat que hauríem adquirit pel fet de ser un Estat independent de l'Estat espanyol?. Marta Espasa i Núria Bosch fan els càlculs també des del supòsit que en el nou Estat català no hauria variat la manera de fer de l'Estat espanyol en els anys considerats pel que fa a les despeses que ara descriuré. De les funcions pròpies que porta a terme l'Estat espanyol i que hauria d'assumir la Generalitat, hi trobem un primer grup format pels serveis públics bàsics, com són justícia, defensa, seguretat ciutadana i política exterior. Un segon gran grup de despesa que actualment fa l'Estat espanyol i que hauria d'assumir la Generalitat són les relacionades amb protecció i promoció social, és a dir, les pensions als jubilats, prestacions d'atur, serveis socials i promoció social. Un tercer grup és el format pel foment a la ocupació; l'accés a l'habitatge i foment de l'edificació; i la gestió i l'administració de la Seguretat Social. És important destacar que en aquest punt s'ha fet la hipòtesi que la Generalitat assumeix tots els compromisos contrets per l'Estat espanyol amb tots aquests col·lectius: pensionistes, aturats, beneficiaris de desgravació a l'habitatge, etc. Un quart grup de les despeses que assumiria la Generalitat pròpies d'un Estat és el de les polítiques de caràcter econòmic, com ara les infraestructures, el transport, foment de la productivitat a diferents sectors productius, accions vinculades a la recerca, el desenvolupament i la innovació. Finalment, hi ha el grup de despesa catalogada com actuacions de caràcter general, com l'administració tributària i financera, les transferències a altres administracions públiques com ara Diputacions i Ajuntaments i el deute públic estatal. S'imputa a la Generalitat una part del cost financer (amortització i interessos) sobre el total del deute de l'Estat en la part percentual que pugues correspondre a Catalunya. Si bé el deute de l'Estat és un deute subscrit pel govern espanyol, en aquesta hipòtesi de càlcul és oportú considerar que una

part d'aquest deute ha d'assumir-la la Generalitat, encara que això sigui discutible.

D'acord amb els criteris establerts la mitjana de les noves despeses que la Generalitat hauria assumit en el període 2006-2009 una vegada Catalunya esdevinguda Estat propi assoliria la xifra de 35.400 milions d'euros anuals, una quantitat equivalent al 18,5% del PIB d'aquells anys. Això és allò que hauríem gastat de més pel fet de ser independents, en el supòsit de repetir mimèticament l'estructura d'estat actual de l'Estat espanyol.

A tall de resum direm que l'estudi de Núria Bosch i Marta Espasa fa una aproximació a l'anàlisi de la viabilitat de Catalunya com a Estat independent des de la perspectiva de la seva hisenda pública, és a dir ingressos públics i despeses públiques. I la seva conclusió és que "si partim del nivell i de l'estructura dels ingressos i de les despeses públiques actuals de l'Estat espanyol i en el supòsit que Catalunya els heretés, si aquesta esdevingués un Estat independent, experimentaria un guany net en termes d'ingressos públics segons la quantitat de l'any d'anàlisi. Així, l'any 2007 el guany hauria estat de 21.071 milions d'euros, mentre que en el 2009 hauria estat de 922 milions d'euros, una xifra molt més baixa a causa dels efectes de la crisi econòmica sobre els ingressos públics. La mitjana del període en euros constants de 2009 és de 13.617 milions d'euros. Per tant, Catalunya és completament viable com a Estat independent pel que fa a la seva hisenda, ja que mantindria els nivells de despesa i de pressió fiscals dels anys considerats".

Aquesta diferència positiva a favor de la hisenda pròpia en un Estat propi és coincident amb altres càlculs menys afinats. Si Catalunya recupera el 8,5% de dèficit fiscal de mitjana dels anys 2006-2009 i té unes noves despeses d'Estat de l'ordre del 1,4% del seu PIB encara li resta un 7,1% positiu, és a dir al voltant de 13.000 d'euros. L'avantatge de l'estudi de Núria Bosch i Marta Espasa és metodològica ja que, per definició, prescindeix del càlcul de dèficit fiscal. El dèficit fiscal podria disminuir si el govern de l'Estat espanyol augmentés molt any a any les inversions directes a Catalunya. Hi hauria així

menys dèficit fiscal però la Generalitat de Catalunya continuaria com ara amb un mal finançament que li impedeix tenir una bona sanitat, educació i prestacions socials.

L'estudi de Núria Bosch i Marta Espasa també assenyala que "si partim igualment de les hipòtesis acceptades a l'estudi, Catalunya seria un Estat amb un volum de despesa pública baix en relació al PIB en comparació amb els altres països de la UE-15, un 38,9% del PIB. Això està condicionat pel fet que considerem la mateixa estructura de la despesa que l'Estat espanyol fa a Catalunya, que és més baixa que a la resta de l'Estat. Quant a la pressió fiscal (% dels impostos sobre el PIB) també se situaria a la part baixa dins els països de la UE-15, amb un 31,4%."

"La conclusió final de l'estudi és que Catalunya, com a Estat independent i partint de la situació actual del sector públic espanyol, obtindria clarament uns ingressos addicionals nets que es podrien dedicar a incrementar els serveis públics (més serveis, o de més nivell, o de més qualitat) o a abaixar impostos." Tot això en un esquema d'anys de bonança i d'anys de crisi. En els darrers anys de crisi 2010, 2011 i 2012 la hisenda pública catalana tindria dèficit però aquests seria inferior en proporció al PIB del que hauria enregistrat la hisenda pública espanyola.

2.3.- El tema de la negociació dels actius i passius amb el govern espanyol.

L'estudi de Núria Bosch i Marta Espasa, si el llegim atentament, ens obliga a fer una reflexió fonamental, ara en clau interna, en clau nacional catalana. L'estudi ens indica que els ingressos addicionals són molt positius els anys 2006 i 2007, anys de bonança econòmica i aquests ingressos disminueixen el 2008 i sobretot el 2009. Les despeses en canvi, augmenten any a any o son molt rígides a la baixa. Això fa que el saldo positiu a favor de la hisenda catalana es de 21.071 milions d'euros el 2007 i el 2009 només és positiu en 922 milions. Quan disposem dels càlculs dels anys 2010, 2011 i 2012 els saldos seran

negatiu perquè la despesa és rígida a la baixa o augmenta constantment i en canvi els ingressos públics cauen en picat en temps de crisi.

Al meu entendre l'estudi de Núria Bosch i Marta Espasa resulta fonamental perquè em permet insistir en un aspecte capdal de la nova hisenda pública catalana a l'Estat propi. Hem d'estar molt atents a dues coses: primera, a la negociació d'actius i passius entre el govern de l'Estat espanyol i el nou govern de l'Estat català. Aquesta negociació s'iniciarà a l'endemà del referèndum positiu a favor de la independència i podrà allargar-se fins al referèndum de la nova Constitució Catalana. I, en segon lloc, hem d'estar molt atents a no establir unes noves estructures d'Estat que tensionin fins al límit i de vell antuvi la nova hisenda pública catalana.

Quan els catalans hem negociat els tres darrers Estatuts d'Autonomia amb l'Estat espanyol, el 1932, el 1979 i el 2006 hem comès el mateix greu error de base. Hem volgut obtenir les màximes competències per a la Generalitat i no hem pogut posar alhora en el mateix pla de la negociació el tema dels diners a rebre per a finançar-nos adequadament. Com que la batalla per aconseguir competències és molt i molt dura sempre hem deixat per al final de la negociació el tema del finançament de la Generalitat. I per a no perdre les competències conquistades, en el darrer moment, hem cedit en el tema del finançament. El dilema era dramàtic i calia haver dit: amb aquest finançament no agafarem les competències que tant volem adquirir.

És molt probable que els representants de l'Estat espanyol plantegin un dilema també tràgic als interlocutors catalans del nou Estat propi, però a l'inrevés pel que fa a les pressions dels uns i dels altres. Els del govern de Madrid, en el moment de no retorn final de la independència de Catalunya, voldran aconseguir un acord que concreti el màxim de passius i d'obligacions financeres per a Catalunya i oferiran el mínim d'actius i d'ingressos per a Catalunya. Si considerem que el preu de la independència s'ho val i per això ens carreguem de deutes i passius massa elevats, farem molt feixuc el nostre futur econòmic. Hem de capgirar d'arrel els termes històrics de la negociació. Abans l'Estat espanyol deixava pel final de la negociació el tema dels diners i

nosaltres ho acceptàvem per salvar les noves competències adquirides. Ara l'Estat espanyol, a partir de la constatació del fet irreversible de l'emancipació política de Catalunya, tindrà molta pressa per guanyar la partida de més passius per a nosaltres i més actius també per a ells. Doncs bé, ara nosaltres no hem de tenir cap pressa en aquesta qüestió dels actius i els passius malgrat cerquem recuperar la independència política perduda des del 1714.

És gairebé del tot segur que els qui vénen afirmant que el dèficit fiscal de Catalunya no és tant gran com hem dit i analitzat els economistes, ara ens diguin que tindrem un forat financer, ja que en plena crisi els ingressos addicionals seran molt menors que les despeses addicionals. En conseqüència diran que exercir el dret a decidir serà ruïnós econòmicament.

A aquestes veus cal argumentar-hi dos fets. Primer: un balanç correcte d'una hisenda pública s'ha de fer a mitjà i a llarg termini ja que els períodes de creixement econòmic compensen els períodes de crisi i decreixement, si es fa bé l'administració d'aquesta hisenda pública. Segon: des del 1986 al 2006, en vint anys, la hisenda pública catalana ha enregistrat un superàvit acumulat que s'ha lliurat a l'Estat sense cap retorn per a Catalunya, en una quantia superior al treball de tots els catalans al llarg de tot un any i mig; tot plegat, com dic, a fons perdut. En conseqüència no té fonament menystenir la capacitat productiva de l'economia catalana en un escenari d'independència política.

Pel que fa a nosaltres mateixos hem de d'evitar amb contundència que les noves despeses d'Estat siguin iguals o superiors als nous ingressos. Quan hi ha bonança econòmica això és fàcil de fer perquè en el punt inicial els ingressos son superiors als costos estàndards derivats de tenir un nou Estat. Però ara amb la crisi hi ha el risc que el nou Estat català no funcioni si no estem molt atents al que fem. La supressió del dèficit fiscal no garanteix per si sola la viabilitat de les finances públiques del nou Estat independent. Això ho hem de tenir molt clar.

2.4.- La política econòmica pròpia en el marc de la independència.

Globalització econòmica i identitat nacional.

Analitzem ara l'altre gran novetat de la Catalunya independent que és la nova capacitat que el Parlament català i el govern català tindran a les seves mans per fer una política econòmica pròpia en el marc de la independència. A diferència d'ara, amb un Estat propi, el Parlament de Catalunya podrà legislar sobre importants aspectes de l'economia catalana i del model de producció i de societat. Ara moltes d'aquestes qüestions transcendents en termes econòmics són competència del Congrés dels Diputats a Madrid i del govern espanyol. Les competències traspassades a la Generalitat de Catalunya no afecten a aquest argument. Hi ha aspectes transcendents per a l'economia catalana que continuen essent competència exclusiva de l'Estat. I més encara després de la sentència negativa del Tribunal Constitucional del juny de 2010.

Els arguments a favor de tenir un Estat independent per poder fer una política econòmica pròpia sovint són qüestionats pels qui diuen que en un món globalitzat i amb una independència econòmica i política dels Estats-nació cada cop més supeditada als dictats de Brussel·les, no val la pena plantejar l'Estat polític propi perquè ja no hi ha Estats "veritablement" independents a Europa. En un determinat sentit, el de la interdependència al sí de la globalització, les coses són així però les conclusions que se'n deriven d'aquesta constatació poden ser errònies.

En el meu document de treball de data 20 de novembre de 2002 titulat "*Globalització econòmica i identitat nacional*" – document que vaig presentar també aquí a la Biblioteca d'Arenys de Mar (veure: www.miquelrubirolatorrent.cat) - vaig assenyalar que hi ha un doble fenomen simultani característic de la globalització. Per una banda la globalització planteja problemes econòmics, financers, mediambientals, de seguretat jurídica, de salut pública, etc d'abast internacional; problemes que per llur escala i grandària obliguen als Estats a delegar competències cap amunt com ara a la Unió Econòmica i Monetària i moltes altres instàncies supranacionals

mundials. Alhora, però, deia jo i ho remarcava ara fa deu anys, els Estats continuen tenint a les seves mans elements fonamentals de la política econòmica i de l'estat del benestar.

I el problema és que sovint aquests facultats decisives que tenen a la seva mà els Estats les apliquen malament a nivell "regional" - a nivell de nació sense Estat en el nostre cas - perquè respecte a aquest nivell son massa grans i fan polítiques massa uniformitzadores no adients a les necessitats "regionals".

Els economistes Alberto Alesina i Enrico Spolare varen escriure l'any 2003 un llibre titulat "*La mida de les nacions*", on desenvolupen aquesta idea: la globalització redueix els incentius dels pobles per formar part d'Estats grans i heterogenis. Quan els mercats són oberts, formar part d'un estat gran ja no és tan rellevant i en canvi guanyen pes els costos de formar-ne part, costos que resulten significatius quan augmenta la distància del govern amb els ciutadans. Per això a Europa i a altres continents el debat sobre quin tipus d'Estat és adient al moment actual com ara l'Estat unitari descentralitzat, l'estat federal, l'estat confederal o be l'estat independent amb sobirania compartida amb la Unió Europea, és un debat que està més viu que mai. És la globalització la que ha fet reviure aquest debat i la que ha posat al primer pla de la política el fet que a Europa el nombre d'Estats-nació que esdevenen independents no minva sinó que augmenta.

És sabut que per formar part de la Unió Econòmica i Monetària - no pas de la Unió Europea - d'una manera estable i duradora, obliga a tenir l'euro com a moneda única. Això vol dir suprimir la moneda nacional inicial i no poder imprimir-ne ni, lògicament, devaluar-la. Amb l'euro, l'Estat nacional no pot gestionar l'economia mitjançant modificacions "artificials" en el tipus de canvi monetari. L'únic camí per fer avançar l'economia és millorar la productivitat i la competitivitat de les empreses i del sector públic .

La crisi actual ha afegit un altre element de disciplina en la gestió de l'economia. A més de les limitacions en política monetària i de tipus de canvi, ara cal aplicar una política pressupostària de contenció del dèficit i de limitació

del volum d'endeutament. És molt important deixar clar que el rigor en el pressupost no s'aplica al nivell d'ingressos i despeses públiques sinó a l'existència de desequilibris sostinguts entre ingressos i despeses. No és correcte afirmar que amb l'euro i la disciplina pressupostària afegida, així com amb l'anomenada "dictadura dels mercats financers sobre els governs", no és possible fer política econòmica. Al meu entendre no és encertat afirmar que és absurd plantejar la independència de Catalunya pel fet que cap Estat de la Unió Europea i tampoc ara l'Estat espanyol, tenen marges de maniobra per fer una política econòmica adequada a les seves necessitats nacionals. Crec que això no coincideix amb la realitat de les coses tal com són.

És fonamental remarcar que malgrat les restriccions imposades als Estats membres de la Unió Econòmica i Monetària, encara queda un ampli marge per a les polítiques econòmiques pròpies. Els Estats membres de la Unió Europea poden decidir lliurement una major o menor presència del sector públic a l'economia i poden decidir el nivell de redistribució de la renda que desitgin per als seus. Allò que fan de veritat les restriccions imposades per la UEM sobre el dèficit públic i sobre el deute pressupostari és intentar impedir que les decisions polítiques de despesa i d'inversió no tinguin el suport d'ingressos adequat.

Com diu el professor Jordi Gual – veure "*Lluitar per l'euro*", La Vanguardia, diumenge, 20 de novembre de 2011 - la disciplina monetària i pressupostària obliga als Estats membres a concentrar-se en aplicar polítiques econòmiques més microeconòmiques o polítiques d'oferta que són les veritables fonts estables de creació de llocs de treball i creixement de renda per càpita. "En concret, l'euro ens obliga a reformar i modernitzar tota la legislació i les institucions públiques i privades que determinen el procés de formació de preus i salaris a la nostra economia I, per altra banda, les exigències en matèria de dèficit i deute públic suposen una major eficiència en la prestació directe de serveis públics als ciutadans (per exemple, la seguretat i la justícia) com en serveis fonamentals pel bon funcionament del sector econòmic privat (per exemple l'educació o les infraestructures)".

“Alhora la disciplina euro de competitivitat i la disciplina pressupostària obliguen a parar més atenció en polítiques econòmiques sectorials orientades a promoure objectius estratègics o d’indústries i tecnologies específiques que sense revisió beneficien només a determinats col·lectius, perjudiquen la competitivitat del país i acaben, sovint, augmentant el dèficit públic”. Com exemple Jordi Gual assenyala que la política energètica a Espanya precisa una revisió urgent pel fet que per naturalesa té un impacte extraordinari no només en el deute públic, sinó en el recurs del conjunt del país al finançament exterior.

En contra del que sovint s’afirma en alguns mitjans de comunicació de Madrid i de Barcelona i en el món polític espanyol, el marc de la globalització econòmica que ha tret competències als Estats i ha obligat a compartir la sobirania dels Estats europeus amb la Unió Europea això, aquest fet, de la globalització no desdiu que Catalunya, amb un Estat polític propi, podria prendre decisions des del seu marc d’interessos econòmics nacionals en l’àmplia franja d’autonomia que encara conserven els Estats europeus. Alhora ja que els Estats han cedit sobirania cap amunt és reforça la conveniència d’estar presents a la Unió Europea amb un Estat polític propi i poder asseure’ns a la taula on es prenen els acords de gran abast i calat. En un món global no és de cap manera anacrònic que ara Catalunya plantegi ser un nou estat europeu. Ben al contrari, ser un nou estat europeu ens convé mes que mai en termes econòmics. Per això nacions amb Estat propi de dimensions similars a les de Catalunya, com és el cas de Suècia o Dinamarca, els seus representants polítics són presents a la taula de la Unió Europea on s’acorden importants decisions per a l’economia del continent.

He defensat que a Catalunya ens convé assolir dues coses alhora: tenir un Estat propi i poder participar en les decisions de la Unió Europea en lloc de cedir aquesta capacitat a l’Estat espanyol. I, també, ens convé poder fer realitat una altre característica del món econòmic actual: es demostra que com més a prop dels fets reals es prenen les decisions de política econòmica, sobretot microeconòmica i sectorial, molt millor evoluciona l’economia.

El catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona Jacint Ros i Hombravella en el seu llibre *“Més val sols ... La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya”* (Dèria Editors - La Magrana, 2009), ha assenyalat que sovint no tenim al primer pla de la memòria el cost històric que per a l'economia catalana ha suposat no disposar d'un Estat propi. Moltes vegades allò que s'ha acordat i s'acorda encara ara des del govern espanyol no coincideix amb els interessos específics que té l'economia catalana. Repassar el paper dels organismes reguladors espanyols com ara la Comisión Nacional Española de la Energía o de Telecomunicaciones, que tant ha perjudicat als interessos catalans; adonar-se de la situació de la gestió centralitzada dels aeroports a través d'AENA; quantificar el dany per als ferrocarrils i carreteres catalanes de l'estructura radial des de Madrid quilòmetre zero. Repassar el debat sobre l'eix Mediterrani i els impediments a una Catalunya com a porta logística d'Àsia i corredor cap a Europa, etc, etc; fer aquest exercici de memòria, dic, és adonar-se de les moltes vegades que la política econòmica espanyola ha homogeneïtzat les decisions a tot el territori espanyol. És constatar com la política econòmica espanyola ha limitat les nostres potencialitats i ha marginat els criteris que podien resoldre les nostres necessitats i potenciar l'economia catalana.

Formar part d'un Estat polític de dimensions grans com l'Estat espanyol podria tenir alguns avantatges en termes d'economia d'escala però en el nostre cas la política econòmica de l'Estat espanyol no ha concordat, en general, amb els interessos i necessitats de l'economia catalana. Sovint una part de la política econòmica espanyola ha agreujat els nostres problemes. I a data d'avui no hi ha cap indicador que permeti afirmar que des de *“l'Espanya capital Paris”* de la que parla l'economista Germà Bel - en el seu llibre de l'any 2011 - hi haurà un canvi substancial a favor dels interessos de l'economia catalana. Tot el contrari. Ho demostra una vegada més el pressupost de l'Estat espanyol per al 2013 en el qual hi ha diners per a malbaratar en l'AVE Galícia-Madrid i no hi ha diners per fer la promesa de connexió amb ferrocarril al Port de Barcelona, per finançar el Corredor Mediterrani, o altres necessitats peremptòries de l'economia catalana. Una vegada més aquests pressupostos deixen a mínims la inversió real directa de l'Estat espanyol a Catalunya i incompleixen l'Estatut

d'Autonomia de Catalunya del 2006 en la seva disposició addicional tercera on s'estableix el compromís ineludible del govern espanyol de fer a Catalunya inversions directes per un valor mínim equivalent al pes del PIB català en l'economia espanyola.

Les persones que tinguin dubtes sobre com la política econòmica espanyola aplica decisions massa homogènies a tot el territori de l'Estat fet, que perjudica les necessitats específiques de l'economia catalana, poden consultar dos documents de gran transcendència política i econòmica: *"El programa nacional de reformes"* de l'any 2012 del Reino de España y la *"Actualización del programa de Estabilidad 2012-2015"*. Aquests documents concreten la política econòmica que el govern espanyol aplicarà segons les prioritats establertes per Comissió Europea dels dies 1 i 2 de març de 2012, enguany. Una política econòmica que abasta "la consolidación fiscal; la reactivación del crédito; el fomento del crecimiento y la competitividad; la lucha contra el desempleo y la modernización de la Administración Pública". Una anàlisi detallada d'aquestes mesures demostra dues coses: que la capacitat dels Estats per aplicar mesures internes en el marc de les normatives europees és molt ampla, d'acord amb la tesi que he defensat en aquesta conferència; i, segon, que pel que fa a les mesures relacionades amb els impostos a particulars i empreses que s'estableix en el document, per exemple; o el tema dels horaris comercials que aplicarà el Reino de España, com un altre exemple, la majoria de mesures de política econòmica són poc favorables a les necessitats de l'economia catalana

Si Catalunya deixa de tenir l'actual relació política, jurídica i institucional amb l'Estat espanyol i assoleix un Estat polític propi també s'acaba la dependència respecte a la política econòmica que estableixi aquest Estat i des de la seva nova situació podrà fer una política pròpia adient a les necessitats de l'economia catalana. Al meu entendre poder fer una política econòmica, fiscal, laboral, agrària, industrial, financera, mediambiental, etc de caràcter propi, és l'argument fort a favor de la independència política des del punt de vista econòmic. Un argument fort que es complementa amb el nou escenari d'eliminació del dèficit fiscal amb l'Estat Espanyol. En una Catalunya independent, si fem bé les coses, repeteixo si fem bé les coses, les nostres

possibilitats de millora econòmica i de benestar social son molt més clares i superiors a las que puguem tenir des de l'Estat espanyol en qualsevol de les seves modalitats polítiques, reals o possibles. Ni el model autonomista descentralitzat, ni el federalisme simètric o el federalisme asimètric, ni el model confederal poden competir en eficàcia econòmica respecte a l'Estat independent català en el marc de la Unió Europea.

Desgranar en detall les polítiques econòmiques decisives que ara Catalunya no pot establir pel fet de pertànyer a l'Estat espanyol i que sí podria fer des de l'Estat independent al si de la Unió Europea requeriria una altre conferència. Nogensmenys podem posar alguns exemples d'aquestes polítiques pròpies.

Política fiscal.- Els grans impostos com ara IRPF, Societats, IVA, Carburants, Alcohols i Especials, etc queden de competència exclusiva catalana. També les cotitzacions a la Seguretat Social: atur, pensions, etc. És l'Agència Tributària Catalana la única instància que gestiona, inspecciona i decideix sobre tots els tributs que es regulen des del govern català i el Parlament. Es mantenen els tributs de les administracions locals que també són regulats pel Parlament independent.

Política laboral.- Totes les regulacions laborals de contractació i atur son competència del Parlament de Catalunya. El Parlament pot regular segons la grandària de l'empresa i establir el marc legal que aplegui totes les condicions pactades entre treballadors i empresaris.

Política d'immigració.- Adient a les necessitats de la societat catalana que és multicultural i específica per a la l'economia catalana.

Política agrícola, pesquera, industrial, comercial i de serveis.- Entre elles la política de foment al turisme o el tema dels horaris comercials sempre controvertits ja que Espanya no entén la singularitat del comerç al detall i minorista català.

Política Financera.- No existiria un Banc d'Espanya i sí un Banc Nacional Català que regularia tot el sistema financer: els bancs i les caixes d'estalvi, les asseguradores, el mercat de valors. És un Banc Nacional que participaria en les taules internacionals de mercats financers i de polítiques monetàries i fiscals.

Política d'infraestructures.- En matèria de carreteres, ferrocarrils, ports, aeroports, etc amb plenes i exclusives competències de gestió, inversió i de col·laboració entre el sector públic i el sector privat.

Política territorial.- Que afecta de manera decisiva a quines inversions es prioritzen en el territori i a les costes marítimes, com es gestiona el Corredor Mediterrani, etc. En una Catalunya independent allò que estaria en tot moment davant el ulls és que tenim un protagonisme econòmic decisiu en l'anomenada gran regió que va des de València fins a Marsella i Lió, i que té per centre Barcelona. Aquesta megaregió de Barcelona és la número setze del planeta amb 25 milions d'habitants i la onzena del món en producció econòmica, 610.000 milions d'euros l'any 2009. Totes les sèries estadístiques disponibles mostren que hi ha una gran quantitat d'intercanvis econòmics molt potents entre Catalunya i el Sud de França fins a Lió i com l'anomenada EURAM (l'Euroregió de l'Arc Mediterrani), s'allarga cap a València, Alacant i Múrcia.

El degà del Col·legi d'Economistes, en Joan Baptista Casas i Onteniente ha demostrat en un excel·lent llibre de títol *"L'EURAM: centre o perifèria. Una perspectiva econòmica"* (llibre escrit amb la col·laboració de Patrícia Crespo. Editorial Tres i Quatre, València, 2009), com des de Catalunya, en contra de la visió dels governs espanyols, s'ha defensat que l'eix Barcelona-València i la seva àrea d'influència immediata, en especial les Illes Balears i el Rosselló configuren una gran àrea econòmica que combina dues coses essencials en el món econòmic d'avui: per una banda una elevada complementarietat i integració entre les activitats econòmiques que es desenvolupen en el seu territori i, alhora, segon punt, presenta elements d'una regió econòmica homogènia, en acumular un conjunt de factors comuns a tota la regió. Menys pel que fa al govern espanyol entestat encara en fer el corredor ferroviari

central Algecires-Madrid-Saragossa-Pirineus, és evident per a tothom que la macroregió València-Barcelona-Illes Balears-Marsella-Lió és una realitat econòmica molt potent, capaç de fer de contrapès a la gran àrea del Nord Europa. Malgrat aquesta evidència no em consta que hi hagi hagut cap president o ex-president de governs espanyols o bé ministres o ex-ministres d'aquest govern espanyol – catalans o no – disposats a donar suport decidit a l'Euro Regió de l'Arc Mediterrani. . En un Estat català aquest suport serà una de les primeres obligacions del Parlament i el govern català.

Richard Florida, un brillant economista nord-americà va escriure l'any 2008: “Un alt càrrec del ministeri de transport del govern d'Holanda m'ha confiat que està nerviós per què anticipa una futura pèrdua d'empreses del nord d'Europa cap a la megaregió de Barcelona, atretes pel seu millor clima, la bellesa del paisatge i els seus creixents centres de talent” (Veure, Richard Florida, “Who's Your City, 2008. Hi ha traducció catalana de Pòrtic, 2009 amb el nom de “*Les ciutats creatives*”).

Més enllà d'aquests exemples és clar que una Catalunya independent ofereix la possibilitat de dissenyar de bell nou les institucions i regles del joc que regiran el nou Estat i, entre elles, aplicar un ample ventall d'instruments de política econòmica que actualment estan sota el control quasi exclusiu del Govern i el Parlament espanyol. Com diu el professor de la Universitat Pompeu Fabra i director del CREI (Centre de recerca en economia internacional aplicada), Jordi Galí en el seu article “*La independència, per fer què?*” (Diari “Ara”, 14, d'octubre de 2012), la independència política “permetria definir polítiques en els terrenys laboral, fiscal i financer, entre altres, així com en el funcionament de tots els àmbits de l'administració pública, sense més restriccions que les que provenen de les normatives europees”.

Jordi Galí dibuixa una sèrie de propostes com ara: 1.- Fer un nou model d'Administració pública basat en els principis d'austeritat, eficiència i servei de qualitat al ciutadà, que tindria per referència criteris de gestió amb rendiment de comptes estricte i amb incentius basats en la productivitat individual; 2.-

Procediments administratius i judicials senzills, ràpids i eficients, que maximitzessin la seguretat jurídica dels particulars i garantissin plenament els seus drets; 3.- Un marc laboral flexible, amb un contracte únic indefinit que posés fi a la dualitat actual, i on el paper dels tribunals no consistís en “decidir per les empreses”, sinó que estigués restringit a garantir el respecte als procediments establerts i la no discriminació; 4.- Una fiscalitat sobre empreses i treballadors que afavorís la inversió estrangera i l’atracció de talent. La fi del dèficit fiscal i la prioritat de la lluita contra el frau haurien de donar marge per aquesta nova fiscalitat; 5.- Adopció de l’anglès com a tercera llengua, emfatitzant el seu paper com a llengua de relació amb el món, incloent la relació entre empreses i professionals estrangers i administració; i, 6.- Un Estat del benestar de qualitat, que sigués generós amb els desvalguts però amb mínimes distorsions i desincentius, i implacable amb el frau.

2.5.- A tall de resum i de cloenda.

En aquesta conferència he formulat les afirmacions següents:

- La sentència del Tribunal Constitucional de juny de 2010 ha afectat de ple i de manera negativa les competències de l'Estatut d'Autonomia del 2006 en matèria de finançament i de competències en l'àmbit econòmic.
- Existeix un dèficit fiscal a favor de l'Estat espanyol que perjudica l'economia catalana. Aquest dèficit és històric, desmesurat, insostenible i injust. Aquestes qualificacions sobre el nostre dèficit fiscal tenen una base analítica solvent. No són només afirmacions subjectives de molts economistes catalans.
- El dèficit fiscal només deixa d'existir en la fórmula política de l'Estat propi en una Catalunya independent. El dèficit fiscal continua present, si bé amb matisos i elements potencialment positius, en qualsevol altre model polític: l'unitari descentralitzat reformat mitjançant un pacte fiscal; el federal asimètric o no asimètric, o el model confederal.

- En la Catalunya independent apareixen nous costos específics a la nova estructura política de l'Estat propi (defensa armada, política exterior, etc). És una oportunitat històrica plantejar la independència des de noves concepcions que permetin construir un Estat que valgui la pena al servei de tots els catalans.

- La nova hisenda catalana a l'Estat propi té possibilitats de ser positiva a partir de la supressió del dèficit fiscal, si bé les noves estructures polítiques d'Estat poden ser feixugues i podem col·lapsar la hisenda catalana en temps de crisi. Serà fonamental establir unes noves estructures d'Estat àgils, eficients i sostenibles.

- El trànsit d'un model polític unitari descentralitzat en la despesa, com és l'actual, a un Estat propi presenta un moment crucial i delicat que és el moment de la negociació dels actius i dels passius entre la Catalunya declarada independent i el Reino de España.

-A curt termini poden aparèixer boicots comercials recíprocs entre consumidors i empreses de Catalunya i de fora de Catalunya en el mercat espanyol. Tanmateix els boicots són emocionals i irracionals en termes econòmics; no són de llarga durada i no són generalitzats per a tots els serveis i mercaderies ja que s'acostumen a concretar en productes significatius dels del punt de vista nacional.

-A curt termini també poden aparèixer dificultats en el finançament del deute públic català si bé una Catalunya independent és més solvent que una Catalunya dins d'Espanya. No serà fàcil, tanmateix, recuperar la confiança perduda dels inversos internacionals purament financers no empresarials.

- No hi ha un major risc d'impagament de les pensions als jubilats catalans pel fet de la independència política. Ans al contrari, ara els pensionistes catalans tenen més risc dins el marc espanyol. El potencial risc és inherent al sistema de repartiment i té el seu moment de tensió financera quan la conjuntura econòmica està en crisi. Això comporta un desequilibri entre els imports de les

cotitzacions que constitueixen els ingressos i el cobrament de les pensions que comporten la despesa del sistema.

- La dimensió, la grandària petita de l'economia catalana, i les característiques de la seva estructura productiva són adients per permetre la prosperitat econòmica i social dels catalans a la Catalunya independent.

- Els Estats de gran dimensió tendeixen a aplicar polítiques econòmiques homogènies en tot el seu territori que no beneficien els àmbits "regionals" o de les nacions sense Estat.

- La globalització econòmica i financera redueix els incentius dels pobles a formar part d'Estats grans i heterogenis. Quan els mercats són oberts, formar part d'un Estat gran ja no és tant rellevant en termes d'economies d'escala i, en canvi, guanyen pes els costos de formar-ne part, costos que resulten significatius quan augmenta la distància del govern amb els ciutadans.

- En el cas espanyol, la política econòmica aplicada pels governs de Madrid ha suposat un greu entrebanc per a l'economia catalana atesa la concepció de "Madrid quilòmetre zero" i "d'Espanya capital París" imperant històricament en tots els governs espanyols sense distinció de colors polítics. Tenir un mercat interior econòmic protegit o preferent a Espanya pels productes catalans ha estat un miratge i un perjudici per als incentius a la productivitat. Hem comès, a més, l'error històric que voler considerar un fet positiu en registrar dèficit fiscal en bescanvi de tenir un superàvit comercial.

- La globalització econòmica i financera fa que sigui convenient estar present en tant que Estat propi a les institucions supranacionals, on es decideixen els grans acords mundials i europeus. En el nostre cas, això vol dir ser un Estat europeu.

- No comparteixo el criteri dels qui diuen que les polítiques econòmiques a aplicar a l'abast dels Estats membres de la Unió Europea, son polítiques residuals i insignificants pel fet de la clara tendència d'aquests Estats a cedir

sobirania a la Unió Europea. El fet que la construcció d'una futura unió política, fiscal i bancària a la Unió Europea sigui un projecte a l'horitzó que comportaria fins i tot un president electe, un govern i un pressupost europeu, no desdii que a una Catalunya independent es podria definir polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana i reformar tots els àmbits de l'administració pública. Això sense més restriccions que les que provenen de les normatives europees.

- He expressat la meva preocupació respecte al fet que la supressió del dèficit fiscal ens fa més rics però no necessàriament més productius. Allò que és fonamental en la independència política de Catalunya i que ha estat el fil argumental d'aquesta conferència és la possibilitat d'aplicar polítiques econòmiques adients a les necessitats de l'economia catalana, polítiques que transformin el nostre país en un model de prosperitat econòmica, d'eficàcia en la distribució dels recursos, qualitat mediambiental, equitat a l'Estat del benestar i justícia redistributiva.

Acabo la conferència amb una referència a Francesc Cabana, un excel·lent historiador ara president de l'Ateneu Barcelonès, inclosa en el llibre que acaba de publicar aquest mes d'octubre de 2012 ,un llibre amb el títol ben expressiu de *"Espanya, un pes feixuc"* (Editorial Pòrtic). Diu Cabana a la Introducció del seu llibre: "Analitzada la trajectòria econòmica dels catalans i d'un país Catalunya dintre d'un Estat anomenat *les Espanyes* fins a mitjan segle XIX, i Espanya – en singular – des d'aleshores, el resultat és que Espanya és un pes feixuc per a Catalunya. Aquesta Catalunya ha aprofitat les badades i les febleses d'un Estat centralitzat però a mesura que aquest Estat s'ha anat modernitzant la capacitat econòmica dels catalans s'ha anat afeblint, fins al punt que està en joc la seva supervivència, no tant com a nació, sinó també com a comunitat avançada i pròspera econòmicament". I acaba dient Francesc Cabana en el seu Epíleg : "Hi ha un punt que queda clar: la història de Catalunya en els darrers segles i en els darrers anys conté prou dramatisme perquè qualsevol persona assenyada i no afectada per una seriosa miopia- una manera d'expressar el sectarisme – pugui entendre que els catalans no podem seguir com fins ara. Ens hi juguem la supervivència".

El proper diumenge dia 25 de novembre hi haurà eleccions al Parlament de Catalunya. La nova composició d'aquest Parlament servirà per determinar si és possible o no que els catalans puguem pronunciar-nos en una consulta vinculant o referèndum respecte a si volem o no tenir un nou Estat polític. He intentat aportar arguments que jo crec prou solvents que permeten afirmar que si Catalunya esdevé un nou Estat polític independent, l'economia catalana serà plenament viable com ho son els altres països europeus de característiques i dimensions similars. Catalunya podrà intentar fer una política econòmica pròpia adient a les necessitats de la seva economia i dissenyar així el seu futur econòmic. De fet es tracta de recuperar la normalitat perduda que com a nació ens mereixem per passar a tenir problemes similars als que tenen els finlandesos, els danesos, els suecs, els austríacs o els holandesos, països de primera fila a Europa i al món.

Moltes gràcies per la seva atenció i estic a la seva disposició per respondre les preguntes que tinguin a bé formular.

Miquel Rubirola i Torrent

16 de novembre de 2012

3.- És massa petita l'economia catalana i té una estructura econòmica poc adient per tenir un Estat propi que permeti la prosperitat econòmica dels catalans?

Segons dades de 2010, que ens permeten fer comparacions internacionals, Catalunya amb 7,3 milions d'habitants seria un estat una mica més petit que Suècia amb 9,3 milions d'habitants i que Àustria amb 8,3 milions; i se situaria per damunt de Dinamarca amb 5,5 milions d'habitants i Finlàndia amb 5,3 milions d'habitants.

Pel que fa al nivell de riquesa per habitant (PIB per càpita) Catalunya seria, dins la UE-15 un Estat relativament ric. En dades del 2009 Catalunya presenta un PIB per càpita de 28.200 euros, quan la mitjana de la UE-15 és de 25.956; és a dir Catalunya és situa un 9% per sobre de la mitjana. Pel damunt de Catalunya hi ha Luxemburg, Holanda, Irlanda i Àustria. La riquesa de Catalunya és quasi la mateixa de Dinamarca i Suècia, nacions que són països petits en la Unió Europea dels 15. Amb un PIB per càpita inferior a Catalunya hi hauria per ordre decreixent, Bèlgica, Alemanya, Finlàndia, Regne Unit, França, Itàlia, Espanya sense Catalunya, Grècia i Portugal.

Pel que fa a una altre estadística rellevant, la del grau d'obertura de l'economia catalana, l'any 2007 Catalunya va exportar en béns i serveis una quantitat equivalent a un 52,20 % del PIB, incloent-hi les exportacions a la resta de l'Estat espanyol (27% del PIB) i a la resta del món (25,20 % del PIB). S'observa que el grau d'obertura és equivalent al de països com Dinamarca (exportacions del 52,2% del seu PIB) i Suècia (51,87%). Aquests països són també els que s'assemblen més a Catalunya pel que fa al nivell de producció.

De les dades anteriors podem extreure una primera conclusió: si comparem Catalunya amb la UE-15, que és l'agrupació de països europeus amb els quals té més sentit comparar-los des d'un punt de vista social i econòmic, constatem que una Catalunya independent continuaria essent un Estat petit pel que fa a població però res impediria que continuéssim per damunt de la mitjana

europea dels quinze pel que fa al PIB per càpita en paritat de poder adquisitiu, amb una posició molt semblant a la de països com Suècia i Dinamarca.

Pel volum d'exportacions, és a dir, de vendes a fora del seu territori, sigui a la resta de l'Estat espanyol o a la resta del món, Catalunya presenta una economia força oberta ja que les exportacions representen al voltant d'un 52,2% del seu PIB. Un percentatge, com hem dit, molt semblant al grau d'obertura de Suècia i Dinamarca.

També de les dades estadístiques podem extreure'n una conclusió més general: la dimensió d'un país pel que fa a la seva grandària de població no es un factor gens rellevant pel creixement econòmic. Segons el World Economic Forum (www.weforum.org) a l'any 2011 dels vuit països més competitius del món, cinc són països que tenen una població entre 5 i 10 milions d'habitants. Aquests països són per ordre de major a menor competitivitat: Suïssa, Singapur, Suècia, Finlàndia i Dinamarca. És interessant anotar que d'aquests cinc països, quatre són europeus i un és asiàtic. D'aquests que són europeus, tres són membre de la EU i de la UEM; dos són només membres de la UE i un no és membre de la UE. Es fa evident, doncs, que en un país de dimensions relativament modestes com els esmentats i la pròpia Catalunya, tenen una economia plenament competitiva. Dels deu països més rics d'Europa, sis són països petits.

Per tant, no té cap base plausible la afirmació dels qui diguin que Catalunya no pot aspirar a una independència política reeixida, per causa de la seva insuficient dimensió econòmica i manca d'estructura productiva adient. La manera com ens guanyem la vida, els llocs de treball que tenim, allò que fabriquem i venem, no impedeix tenir un Estat polític propi. I aquesta afirmació és sostenible en temps de dura crisi com els actuals.

Segons la Revista Econòmica de Catalunya que edita el Col·legi d'Economistes de Catalunya en el seu número 62, octubre de 2010, que reflexiona sobre "*La Catalunya futura: bases per a un nou model econòmic*" els economistes Joan Trullen, Vittorio Galletto, Rafael Boix i Joan Marull constaten (pàgines 62 i 63):

1. Entre 1995 i 2007 - en els dotze darrers anys abans de la crisi- l'economia catalana va presentar una trajectòria en PIB, ocupació i capacitat exportadora molt més dinàmica que el conjunt de l'economia europea. En efecte, l'economia catalana ha guanyat pes absolut i relatiu en termes de PIB. Entre 1995 i 2007 va guanyar un 13% de PIB per càpita respecte a la mitjana europea. El PIB català passa de representar un 1,23% del PIB de la UE a representar-ne un 1,58%.

2. Entre 2008 i 2010 –ja en els anys de la dura crisi - l'economia catalana ha presentat una elevada taxa de desocupació. Però, a diferència del que va succeir en la crisi del 1977-1985, en què l'economia catalana va superar la taxa de desocupació del conjunt de l'economia espanyola fins a assolir la primera posició l'any 1984, en l'actual crisi la desocupació de l'economia catalana és menor que la que presenta el conjunt de l'economia espanyola.

3. L'economia catalana lidera de manera destacada la generació de valor afegit industrial de l'economia espanyola, doblant el valor afegit brut de la segona Comunitat Autònoma.

4. Catalunya lidera la capacitat exportadora d'Espanya però presenta un recurrent dèficit comercial amb l'exterior.

5.- L'economia catalana lidera el comerç entre zones a l'Estat espanyol i presenta un superàvit comercial similar en volum al dèficit comercial amb l'exterior. Alhora, les estadístiques existents sobre la quantitat de productes i serveis que venem a fora de Catalunya demostren que cada vegada depenem menys de l'Estat espanyol. Avui Catalunya només ven a Espanya un 35% de la seva producció i hi compra un 25%. Les nostres exportacions de béns i serveis es fan cada cop més als mercats internacionals, a Europa i al món. Per tant, el nostre mercat econòmic és cada cop més global i no és sobretot un mercat espanyol. Així doncs, el segon argument a favor de mantenir Catalunya en l'Estat espanyol per raons estrictament econòmiques perd cada cop més pes de convenciment.

6. Hi ha la denominada megaregió de Barcelona-Lió que constitueix la setzena megaregió del planeta en termes de població i l'onzena en termes de producció. En aquesta zona territorial el Principat de Catalunya hi destaca. Cal recordar que una part de la productivitat està lligada a factors territorials.

7. En el nou model de desenvolupament econòmic global basat en la innovació, l'economia catalana està ben situada en termes de quatre indicadors destacats en aquest nou tipus d'economia: la difusió en el territori de les activitats creatives; el lideratge en termes de patents registrades a l'Oficina Europea de Patents; la difusió en el territori de l'activitat exportadora i l'evolució a Catalunya de la productivitat per ocupat comparada amb la mitjana europea.

El catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona Jacint Ros Hombravella demostra en el seu llibre *“Més val sols... La viabilitat econòmica de la independència de Catalunya”* que “tenim una economia forta, diversificada i amb potencial, capaç de sobreviure per les seves pròpies forces”. I aquesta afirmació la fa amb rigor acadèmic, que té per base xifres solvents i anàlisis empíriques –algunes ja les hem exposat- i uns conceptes teórico-doctrinals plausibles. L'afirmació de Ros és compartida per nombrosos economistes de reconegut prestigi. En efecte nombrosos estudis sobre l'estructura econòmica de Catalunya palesen que el nombre d'empreses existents, els sectors productius en els que actuen, la formació empresarial i tècnica dels treballadors i empresaris, els centres catalans d'investigació i recerca, són elements positius comparables a altres països europeus de primera fila. Tenim una economia forta, diversificada i amb un potencial suficient, capaç de sobreviure per les seves pròpies forces. “Ho demostra – diu Ros - la comparació entre l'economia catalana i altres economies europees de la Europa dels quinze UE-15. En termes de PIB per càpita en paritat de poder adquisitiu, Catalunya se situa l'any 2009 un 9% sobre la mitjana d'aquests països i s'igualava al PIB per càpita de Dinamarca i Suècia. Un altre indicador molt significatiu és el grau d'obertura d'una economia. Catalunya va exportar en bens i serveis l'any 2007 una quantitat equivalent a un 52,2% del PIB, incloent-hi les exportacions a la resta de l'Estat espanyol (25% del PIB) i a la resta del món (25,20%) . S'observa que el grau d'obertura és equivalent al de països com Dinamarca i Suècia, països que són també els que s'assemblen més a Catalunya pel que fa a nivell de producció.”

En resum, els paràmetres bàsics de l'economia catalana poden comparar-se amb els de les nacions capdavanteres europees que tenen un Estat propi. I això malgrat la dura crisi que patim; malgrat el desmesurat, insostenible i injust dèficit fiscal que enregistrem i malgrat el pés de l'economia submergida que per definició no computa en el PIB. Molts economistes sostenen, doncs, que no hi ha cap criteri substancial i de fons que impedeixi a l'economia catalana poder prosperar en un Estat propi, per causa de la seva poca grandària o per tenir una estructura productiva poc adequada.

4.- El mercat espanyol i els boicots comercials.

Anem ara a respondre a la pregunta de si els mercats internacionals i el mercat espanyol quedaran tancats per culpa de la independència política. I respondrem també una pregunta relacionada amb l'anterior que és la següent: és veritat que la dependència de l'economia catalana respecte del mercat espanyol és molt gran i, per tant, els efectes negatius d'un potencial boicot comercial i financer destrossarien l'economia catalana?.

Hi ha dades fiables disponibles que demostren que Catalunya- abans de l'impacte de la crisi i en bona part també ara en plena crisi- és un país que sense la independència política té ja una economia important relativament rica respecte a la mitjana de la UE-15. Una riquesa llastrada durament pel dèficit fiscal amb l'Estat espanyol. A partir d'aquesta indiscutible bona base econòmica del país, ara ens hem de preguntar si tenen raó o no aquells que diuen que això, la nostra riquesa està molt estretament vinculada a l'Estat espanyol i que, per tant, si sortim de l'encaix polític espanyol la nostra economia no podrà anar cap endavant o bé fins i tot recularà dramàticament i forçosa per raons estrictament polítiques.

Començaré per analitzar la relació de l'economia catalana amb el mercat espanyol i si podem perdre o no, part d'aquest mercat a partir un boicot comercial i financer per causa de la nostra independència política. Malgrat el creixent procés d'internacionalització de l'economia catalana, no hi ha cap mena de dubte que el mercat espanyol encara és important per a moltes empreses catalanes i és perfectament lògic que molts catalans es preguntin si la independència de Catalunya, pel fet que podria malmetre aquesta relació comercial tant important, no ocasionaria costos que la farien indesitjable des del punt de vista econòmic.

Per respondre a aquesta inquietud és oportú preguntar-nos a on va a parar el valor afegit generat per l'economia catalana. Del total de béns que els catalans fabriquem, un 60% resta en el mercat interior català i un 40% es ven al mercat espanyol i a la Resta del Món. Si fem 100% aquest volum de vendes a fora de

Catalunya, al mercat espanyol hi venem el 47,1% i a la Resta del Món el 52,9%. Per primera vegada Catalunya exporta més a fora del món que a Espanya, en percentatge.

Això significa haver capgirat del tot les proporcions des del 1987, vint-i-tres anys enrera, quan a Espanya hi exportàvem el 75,5%% del total i a la resta del món el 24,5%%. Si el 1987 el mercat espanyol suposava unes tres quartes parts del total del valor afegit exportat per l'economia catalana, ara al 2011 s'ha reduït més de vint-i-cinc punts. Aquest canvi significatiu s'ha produït perquè el ritme d'exportacions al mercat espanyol Espanya és del 3% acumulatiu anual i a la Resta del Mon es del 7% acumulatiu anual. La incorporació d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea (ara UE) el 1986 i els processos de globalització de l'economia han afavorit la diversificació dels mercats exteriors de les empreses catalanes, en detriment del mercat espanyol, que tot i això continua tenint una importància. Com que l'apartat Resta del Mon aplega molts països, encara que ara ja hi exportem més que a Espanya, aquest Estat espanyol, concebut com una sola unitat, és el principal client de les exportacions catalans. Què passaria, doncs, en cas d'un boicot del mercat espanyol als productes i bens i serveis catalans?

Per contestar la pregunta es bo recorre al que diu la literatura econòmica sobre boicots comercials a una economia per causes polítiques. Aquesta literatura diu que els boicots tenen, en primer lloc, un caràcter emocional i per tant poden ser recíprocs. En el cas que ens ocupa el boicot pot tenir lloc des d'Espanya contra la Catalunya independent però també des de Catalunya amb Estat propi contra l'economia espanyola..

En segon lloc, els boicots són sempre limitats en el temps. Les empreses prenen decisions racionals en termes econòmics i cap empresa està disposada a pagar més per un mateix producte o servei a llarg termini. La pràctica del boicot de llarga durada difícilment es podria justificar al sí d'una empresa. Quelcom similar, en menor grau, es pot dir d'un boicot de llarga durada a càrrec dels consumidors espanyols a títol individual o familiar.

La tercera característica general dels boicots és que s'acaben focalitzant en uns quants productes representatius, per la qual cosa els seus efectes negatius són limitats. Com a exemple les diverses campanyes de boicot al cava català dels anys 2004 i 2005; aquests boicots varen tenir un impacte relativament moderat i concretat en el temps. Alhora, per altra banda, el boicot espanyol va esperonar les importacions de cava al mercat nord-americà i europeu, un mercat molt ampli i potencial. A més el cava ha recuperat el mercat espanyol.

Els professors Modest Quinjoan i Xavier Cuadras han estudiat de manera exhaustiva aquesta problemàtica del boicot en el seu llibre "*Sense Espanya. Balanç econòmic de la independència*", editorial Pòrtic, Barcelona, 2011. Després de considerar en el capítol II del llibre la teoria i les pràctiques del boicot a les quals ja he fet referència, en el capítol III analitzen quant ens costaria als catalans un potencial boicot segons si la forma de la separació de l'estat espanyol fos és pactada, negociada, o bé fos unilateral. Els autors estudien les conseqüències del boicot per sectors productius i com pot afectar a cada empresa segons el sector d'activitat; avaluen què poden fer les empreses enfront del boicot; analitzen com podrien actuar les empreses multinacionals que treballen a Catalunya i quins marges tindria la Generalitat de Catalunya des del nou Estat propi, per respondre a aquest boicot.

Les conclusions generals de l'estudi de Quinjoan i Cuadras són que en el cas d'un boicot als productes catalans del 40% dels consumidors espanyols i del 20% per part de les empreses espanyoles, el descens del PIB català seria del 4%. Tenint en compte que el dèficit fiscal de Catalunya amb l'estat espanyol és de l'ordre del 8,5%, el resultat final del boicot seria menor, si bé crearia problemes a les empreses catalanes. Això en un escenari de boicot molt elevat i sense considerar l'efecte bumerang de tot boicot. Com he dit, no escapa a ningú que també els catalans podrien boicotejar els productes i serveis espanyols posats a actuar irracionalment en termes econòmics. I, sobretot, com també he dit, els boicots són insostenibles en el temps en un món globalitzat i amb llibertat de moviments de mercaderies i capitals.

És la meua opinió que a mitjà termini les empreses catalanes consolidaran cada cop més el pes de les exportacions a la resta del mon per dues raons: primer perquè la crisi les empeny a fer-ho i, segon, perquè l'economia espanyola es farà petita per a l'economia catalana. Espanya sense Catalunya suposa el 0,6% de la població mundial i l'1,7% del producte interior brut mundial.

Coma a complement al llibre de Quinjoan i Cuadras, és recomanable la lectura del treball del propi Xavier Cuadras i Morató, professor a la Universitat Pompeu Fabra, que la Fundació CatDem ha publicat aquest any 2012 amb el títol "*Algunes reflexions sobre la independència de Catalunya i l'economia dels catalans*". Aquest treball considera les teories sobre la dimensió dels Estats i la prosperitat econòmica; el comerç català amb l'exterior: Espanya i la resta del món; algunes possibles conseqüències comercials de la secessió; reflexions preliminars sobre l'impacte de la independència en els fluxos financers de l'economia catalana amb l'exterior; i, finalment, unes conclusions la viabilitat econòmica de la independència.

5.- La independència política i les pensions als jubilats

Analitzem ara una qüestió de gran importància. Podrà pagar la Catalunya independent les imprescindibles pensions als jubilats?. Per contestar a aquesta pregunta cal recordar que el sistema espanyol de pensions és un sistema de repartiment que implica que la Seguretat Social utilitza les cotitzacions que recapta en cada moment per fer front a les pensions que ha de pagar en el mateix instant. D'aquesta manera, les cotitzacions que paguen aquells que contribueixen a la Seguretat Social, ja siguin treballadors o empresaris, serveixen per a cobrir les necessitats de pensions i atur d'aquells que les perceben en el mateix moment. El sistema espanyol de repartiment no és el sistema de capitalització i això cal tenir-ho clar.

El Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya ha estudiat a fons la contribució de Catalunya a la Seguretat Social espanyola i ha demostrat que Catalunya en el període 1995-2010 – setze anys – ha generat cotitzacions socials superiors a les pensions percebudes per valor de 24.774 M€. En canvi, en el mateix període, Espanya sense Catalunya ha enregistrat un cobrament de pensions superior en 86.332M€ al pagament de cotitzacions, és a dir ha provocat un dèficit. Així, doncs, també en l'àmbit de la Seguretat Social en matèria de pensions i atur, Catalunya té un dèficit fiscal perquè aporta més que no pas percep.

La futura Seguretat Social catalana serà, doncs, plenament viable en un Estat propi si bé cal considerar l'impacte actual de la crisi que afecta durament a la Seguretat Social espanyola i també, encara que en menor grau, a la Seguretat Social catalana (pugen les prestacions i baixen les cotitzacions). A l'any 2009 el dèficit de Catalunya va ser de -1.251 M€ (172 € per habitant) i el d' Espanya sense Catalunya de – 21.932M€ (568€per habitant; 3,3 vegades superior al de Catalunya). A l'any 2010 el dèficit de Catalunya fou de -2.142 M€ (293 € per habitant) i el d'Espanya sense Catalunya de -26.317M€ (679€ per habitant; 2,3 vegades superior al de Catalunya).

L'impacte de la crisi els anys 2011 i 2012 haurà comportat ben segur resultats negatius en la diferència entre ingressos aportats per les cotitzacions i les quantitats pagades en concepte de pensions i atur. Això ha obligat l'Estat espanyol a utilitzar la guardiola del Fons de Reserva de la Seguretat Social que a data 17 de setembre de 2012 és de 69.183, 92 milions d'euros, xifra que recull l'acumulació des de l'any 2000, és a dir en deu anys. D'aquests quasi 70.000 milions d'euros, els catalans hi han aportat un 30%, uns 21.000 M€. Catalunya amb un 16% de la població total de l'Estat ha aportat el 30% del Fons de Reserva. És a dir també en el Fons de Reserva de la Seguretat Social l'aportació de la població catalana és molt superior en percentatge a la que fa la població de la resta de l'Estat.

En el cas de la Seguretat Social, cal esmentar que Catalunya, com a Estat, hauria d'obtenir una part del fons de reserva actual de la Seguretat Social espanyola. Es tracta d'un actiu una part del qual Catalunya hauria de recuperar per la seva aportació històrica a aquests fons. En els càlculs de la Catalunya Estat que han elaborat Núria Bosch i Marta Espasa s'ha fet la hipòtesi que assumim una part dels passius que representa el deute públic de l'Estat. Fora un error que assumíssim el passiu del deute públic espanyol i no recuperéssim l'actiu que ens toca del fons de reserva de la Seguretat Social. Val a dir de tota manera que l'excedent total que té la Catalunya Estat en el global de la hisenda pública també permetria pagar les pensions, encara que no es recuperes res del fons històric de la Seguretat Social.

Allò que cal remarcar com a més rellevant en cas d'independència política és que el tema de les pensions passa a ser plena competència de l'Estat català. És aquest Estat i no l'espanyol qui estableix tots els paràmetres significatius: anys de cotització i edat de jubilació; jubilacions anticipades; quantitat mínima i màxima a percebre; tipus de règim de cotització; percentatge de retencions a les nòmines dels treballadors en concepte de Seguretat Social; modalitat de capitalització, de repartiment o mixta, etc.

NOTA OFICIAL DEL DEPARTAMENT D'ECONOMIA I CONEIXEMENT.
Seguretat Social. Què passa amb les pensions?
10 d'octubre de 2012

- **Àmbit de la Seguretat Social**

S'analitza tant el sistema de la Seguretat Social com els organismes que gestionen prestacions socials. Per tant, s'inclouen la informació dels ingressos i de les despeses dels següents ens:

Sistema de la Seguretat Social

- Tresoreria General de la Seguretat Social i les entitats gestores
- Mútues d'accidents de treball i malalties professionals

Organismes Autònoms de l'Estat

- Servei Públic d'Ocupació (SPEE)
- Fons de Garantia Salaria (FOGASA)
- Mútues de funcionaris (MUFACE, MUGEJU, ISFAS)

- **Anàlisi temporal: 1995 – 2010**

Pel període anterior a l'any 1995, l'administració Seguretat Social finançava també Sanitat i per tant la sèrie no seria comparable per analitzar la seva sostenibilitat de la Seguretat Social tal i com està configurada.

Les darreres dades territorialitzades disponibles són pel 2010.

- **Contribucions i prestacions de la Seguretat Social a Catalunya**

Com es pot veure en el Quadre 1, el període 1997-2008 Catalunya ha estat contribuïdora neta a la Seguretat Social; les aportacions catalanes al sistema han estat superiors a les prestacions rebudes en el territori.

Només en els períodes 1995-1996 i 2009-2010, en bona part per l'elevada taxa d'atur propera al 20% en el primer cas i al 18% en el segon (pugen les prestacions i baixen les cotitzacions), Catalunya ha estat deficitària amb la Seguretat Social. En el primer període el saldo és menys negatiu que en el segon ja que l'economia havia deixat enrere la recessió.

- **Contribucions i prestacions de la Seguretat Social a Espanya**

El conjunt de l'Estat sense Catalunya presenta una imatge molt diferent. Les prestacions han superat les contribucions aportades durant 11 del 16 anys analitzats. Només han aportat recursos nets al conjunt del sistema durant el període 2003-2007.

Quadre 1. Saldo de la Seguretat Social

Saldo = Ingressos – Despeses. M€ (preus corrents)

Any	Catalunya	Espanya sense Catalunya	Espanya
1995	-697	-8.117	-8.814
1996	-245	-6.340	-6.585
1997	481	-3.060	-2.579
1998	778	-3.107	-2.329
1999	1.311	-3.444	-2.133
2000	1.791	-2.606	-815
2001	2.302	-106	2.196
2002	2.488	-4.703	-2.215
2003	2.764	1.002	3.767
2004	2.592	860	3.452
2005	2.830	1.287	4.117
2006	3.519	2.615	6.134
2007	3.483	1.685	5.168
2008	2.694	-2.700	-5
2009	-1.254	-21.967	-23.221
2010	-2.142	-26.317	-28.459

Font: Liquidació del pressupost del sistema de la Seguretat Social i liquidació del pressupost dels organismes autònoms, agències estatals i altres organismes públics

De la mateixa manera que per Catalunya, Espanya sense Catalunya també ha incorregut en dèficit amb la Seguretat Social en els darrers dos anys. No obstant això les magnituds són molt diferents.

Les despeses de la Seguretat Social a Catalunya van ser més grans que els ingressos rebuts de Catalunya un 5% i un 8,6% pel 2009 i 2010 respectivament. En el cas d'Espanya sense Catalunya les despeses van ser majors que els ingressos en un 21% durant el 2009 i un 25% durant el 2010.

El dèficit de Catalunya amb la Seguretat Social equival a 172 euros per persona l'any 2009 i a 293 euros per persona l'any 2010. En canvi, en el cas d'Espanya sense Catalunya el dèficit puja fins a 568 euros per persona l'any 2009 i a 679 euros per persona l'any 2010.

- **Saldo acumulat de la Seguretat Social**

Per tal de comparar quantitats d'anys diferents cal prendre els valors en preus reals. A partir del deflactor del PIB espanyol calculat per l'INE, podem transformar els euros corrents en euros constants en valor del 2010. Les dades en euros reals es mostren en el quadre 2.

Quadre 2. Saldo de la Seguretat Social

Saldo = Ingressos – Despeses. M€ (preus reals de 2010)

	Catalunya	Espanya sense Catalunya	Espanya
1995	-1.045	-12.176	-13.221
1996	-358	-9.284	-9.642
1997	678	-4.315	-3.637
1998	1.050	-4.194	-3.144
1999	1.690	-4.439	-2.749
2000	2.197	-3.197	-1.000
2001	2.727	-126	2.601
2002	2.866	-5.418	-2.552
2003	3.092	1.121	4.213
2004	2.807	931	3.739
2005	2.957	1.346	4.303
2006	3.536	2.628	6.165
2007	3.379	1.634	5.013
2008	2.591	-2.596	-5
2009	-1.252	-21.932	-23.183
2010	-2.142	-26.317	-28.459

Font: Liquidació del pressupost del sistema de la Seguretat Social i liquidació del pressupost dels organismes autònoms, agències estatals i altres organismes públics, i INE

A partir de les dades en euros constants podem sumar els saldos dels diferents anys per obtenir el deute o superàvit acumulat amb l'Administració de la Seguretat per a cada territori per al període complet.

Quadre 3. Saldo acumulat de la Seguretat Social

Saldo = Ingressos – Despeses. M€ (preus reals de 2010)

	Catalunya	Espanya sense Catalunya	Espanya
1995-2008	28.168	-38.084	-9.916
2009-2010	-3.394	-48.248	-51.642
1995-2010	24.774	-86.332	-61.558

Font: Liquidació del pressupost del sistema de la Seguretat Social i liquidació del pressupost dels organismes autònoms, agències estatals i altres organismes públics, i INE

El Quadre 3 mostra com el saldo acumulat de la Seguretat Social pel període 1995-2010 és positiu per a Catalunya amb 24.774 M€.

Per contra, les prestacions rebudes pel conjunt de l'Estat sense Catalunya han estat molt superiors a les cotitzacions, assolint un saldo negatiu de 86.332 M€.

Mentre Catalunya tindria un saldo acumulat positiu de 3.384 euros per persona i equivalent a 12,7 % del PIB català, Espanya sense Catalunya tindria un dèficit de 2.228 euros per persona i equivalent a 10,1 % del seu PIB.

NOTA.-

La degana de la Facultat d'Econòmiques i Empresariales de Barcelona, Elisenda Paluzie i la professora Guadalupe Souto, de la UAB, foren pioneres en l'anàlisi de la Seguretat Social Catalana en publicar conjuntament l'estudi: *"La balança fiscal del sistema de seguretat social català amb l'administració central"*. L'estudi compren dades del 2005 al 2009 i fou publicat pel Centre d'Estudis Sobiranistes.

6.- És inconstitucional un referèndum que permeti als catalans que expressin el seu parer sobre el futur de Catalunya?. És un problema jurídic o una qüestió política?

En aquest annex intentaré demostrar que en la qüestió del referèndum sobre la independència de Catalunya no estem davant una qüestió jurídica que bàsicament topa amb l'ordenament jurídic espanyol sinó davant un problema de naturalesa fonamentalment política.

Els qui afirmen que un referèndum seria il·legal es fonamenten en els articles 1 i 2 de la Constitució Espanyola de 1978.

L'article 1.2 de la Constitució diu: "La sobirania nacional resideix en el poble espanyol, del qual emanen els poders de l'Estat". I, per tant, dedueixen que s'hauria de convocar a Referèndum a tots els espanyols. Tanmateix és obvi que els Estatuts d'Autonomia només són votats pels residents en una Comunitat Autònoma. És a dir que la sobirania recaigui en el poble espanyol no vol dir en cap cas que per a cada decisió calgui convocar el conjunt de l'Estat.

L'article 2 de la Constitució diu: "La Constitució es fonamenta en la indiscutible unitat de la Nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols, reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions que la integren i la solidaritat entre elles". I per tant dedueixen que en el cas català que ens ocupa, s'hauria de convocar el referèndum pel procediment – complicat i dissuasori – previst a l'article 168 de la Constitució.

L'article 168 de la Constitució diu:

168.1.- "Si es proposés la revisió total de la Constitució o una de parcial que afectés el Títol Preliminar, el Capítol Segon, secció 1ª del Títol I o el Títol II, és procedirà a l'aprovació del principi per majoria dels dos terços de cada Cambra, i a la dissolució immediata de les Corts."

168.2.- "Les Cambres elegides hauran de ratificar la decisió i procedir a l'estudi del nou text constitucional, que haurà de ser aprovat per majoria de dos terços de les dues Cambres".

168.3.- “ Aprovada la reforma per les Corts generals, se sotmetrà a referèndum per la seva ratificació.

Lluís Jou, notari i professor de Dret a la Universitat de Barcelona ha assenyalat amb encert – veure el diari Ara de data 19 d'octubre de 2012: “*Referèndum il·legal?*” – que si per part del govern espanyol hi ha la decisió política de permetre un referèndum per preguntar als catalans si es volen constituir en un nou Estat europeu, en cas d'un resultat contrari a la independència les coses continuarien com estan ara i és evident que la resposta no comportaria cap modificació de la Constitució.

Només un resultat favorable a la independència duria canvis en l'estructura de l'Estat i no queda del tot clar, diu Lluís Jou, que fossin canvis de la Constitució. Serien canvis d'una altra naturalesa. La Constitució ni tan sols esmenta Catalunya i si que s'esmenta Madrid (capital de l'Estat), Ceuta, Melilla i Canàries.

És oportú recordar que el reconeixement legal de la Generalitat de Catalunya és anterior a l'aprovació de la Constitució Espanyola del 1978. Fou a través d'un Reial Decret de 29 de setembre de 1977 que fou reconeguda la Generalitat, mostrant així que Catalunya és un subjecte polític, un subjecte de dret amb un govern nomenat Generalitat. També cal recordar que la primera llei aprovada pel Parlament català després de la recuperació de la democràcia fou la Llei 1/1980 on es sanciona que la Festa Nacional de Catalunya serà la diada de l'Onze de Setembre “d'acord amb allò que la Nació unànimament ha assumit”.

Si el govern espanyol tingués voluntat política de permetre als catalans manifestar-se sobre la independència, hauria de fer servir la pròpia Llei Orgànica 2/1980, de 18 de gener, sobre “Regulación de las distintas Modalidades de Referèndum “

Aquesta Llei de 1980 preveu tres tipus de referèndums qualificats:

- els de l'article 92 de la Constitució que diu: 92.1.- Les decisions polítiques de transcendència especial podran ser sotmeses al referèndum consultiu de tots els ciutadans.
- els dels articles 167 i 168 de la Constitució, que fan referència a les modificacions constitucionals, i
- els relatius als Estatuts d'Autonomia.

A l'empara d'aquests preceptes, si el govern espanyol tingués la voluntat política d'autoritzar una consulta als catalans sobre el seu futur polític, hi hauria un referèndum convocat a l'empara de l'article 92.2 de la Constitució segons el qual "El Referèndum serà convocat pel Rei a proposta del president del Govern, autoritzada prèviament pel Congrés dels Diputats". Això es faria a l'empara de la Llei de Referèndums espanyola que preveu la consulta a referèndum per causa de decisions polítiques de transcendència especial. De cap manera s'hauria d'aplicar l'article 168 de la Constitució dels dos terços i dissolució de les Corts Generals.

L'article 2.1 de la Llei de Referèndums deixa clar que "l'autorització per a la convocatòria per via de referèndum, en qualsevol de les seves modalitats, és competència exclusiva de l'Estat". Si l'estat espanyol vol exercir aquesta competència i té voluntat política de fer-ho, pot convocar un referèndum legal sobre la independència de Catalunya i pot fer-ho sense haver de canviar la Constitució Espanyola. No estem, doncs, davant d'una qüestió estrictament jurídica, sinó bàsicament política.

Si l'Estat espanyol disposés de voluntat política per facilitar el referèndum sobre la independència de Catalunya, podria optar per utilitzar diverses possibilitats jurídiques: a).- La que hem assenyalat de l'article 2.1 de la Llei de Referèndums b).- L'article 150.2 de la Constitució: " L'Estat podrà transferir o delegar a les Comunitats Autònomes, mitjançant una llei orgànica, facultats corresponents a una mateixa matèria de titularitat estatal que per la seva naturalesa siguin susceptibles de transferència i delegació". c).- la "Llei de consultes populars per via del referèndum" aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 2010. d).- La futura Llei de Consultes de Catalunya, que s'aprovarà d'acord amb el propi

marc estatutari vigent segons la sentència del Tribunal Constitucional del juny de 2010.

El govern espanyol faria bé de tenir present que és membre del Consell d'Europa i que aquest ha aprovat una *“Recomanació 1704/2005 de 29 d'abril, sobre bones pràctiques de referèndums a Europa”*. En aquesta recomanació del Consell es parla “del recurs al referèndum com a mitjà per enfortir la legalitat democràtica de les decisions polítiques”; i la “necessitat de promocionar el recurs del referèndum com a mitjà que reforci el procés democràtic dins els Estats membres del Consell d'Europa”. La recomanació també considera que “cal reconèixer la possibilitat de referèndums d'àmbit territorial inferior a l'estatal (regional i local)”. Pel que fa als referèndums consultius, el Consell diu que les normes de consulta poden ser més elàstiques ja que no donen lloc a cap normativa que pugui ser una possible violació del dret superior.

Com ha assenyat Francesc Homs i Molist en la seva conferència del dia 31 d'octubre de 2012 (Fòrum Nueva Economía) – veure també el seu llibre *“Dret a decidir. Estació Concert”*, Editorial Base, Octubre 2010) – en la Recomanació del Consell d'Europa “es dona una íntima relació entre democràcia, drets de participació política i referèndum. I aquesta relació no té només una transcendència interna o estatal, sinó que es pot connectar també amb drets de naturalesa internacional, com és el cas, singularment, de l'article 25 del Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics de 1966 o de l'article 3 del primer Protocol del Conveni Europeu de Drets Humans (CEDH). Aquests dos preceptes van ser considerats pel Consell d'Europa en el cas del referèndum de Montenegro com a principis fonamentals de dret electoral internacionalment reconegut, que calia respectar en aquell cas.

Catalunya ha d'orientar el seu referèndum cap a l'emancipació d'Espanya sota quatre principis: procés polític pacífic sense violència i amb ple respecte per la convivència; procés democràtic acompanyat de grans majories; pregunta clara en el referèndum com a “nou Estat europeu”; i internacionalització del nostre dret a decidir en cas de refús insuperable d'Espanya.

7.- Catalunya independent i la Unió Europea. Serem o no expulsats automàticament de la Unió Europea i podrem continuar tenint l'euro com a moneda ?

No hi ha cap norma als tractats de la Unió Europea que prevegi la segregació d'una part d'un dels Estats que en són membres. Tampoc hi ha cap experiència prèvia de la situació a aplicar en cas d'una Catalunya independent. Per tant, és poc fonamentat afirmar que la independència de Catalunya comportaria l'expulsió automàtica de la UE.

Convé considerar dos escenaris de sortida de la Unió Europea. El primer, per voluntat pròpia, cosa que no fa al cas. La capçalera de la manifestació del 11 de setembre de 2012 ho dia ben clar: "Catalunya, un nou Estat d'Europa". I el president Artur Mas recordava que Catalunya és l'únic territori peninsular que va formar part de l'imperi carolingi. Les nostres arrels històriques són europees i així volem que continuïn essent. La Catalunya independent es separaria d'Espanya i no pas de la Unió Europea. En una consulta vinculant legal o en un referèndum on la pregunta fos: "Vostè desitja que Catalunya esdevingui un nou Estat de la Unió Europea" amb una resposta àmpliament positiva, es faria palesa la voluntat política europeista del poble català. Les enquestes a data 25 d'octubre de 2012 diuen que un 62% dels consultats respondria afirmativament a la pregunta.

(Només hi ha un cas de separació voluntària de la Unió Europea: és el de Groenlàndia que es va incorporar a la Unió el 1973 com a part de Dinamarca. Després va obtenir la independència i va votar abandonar la Unió Europea. Això va obligar a una decisió de la Unió el 1989, apartant Groenlàndia del territori de la Unió i del seu entramat legal).

La segona via d'expulsió potencial de la Unió Europea és que Espanya formules una petició en aquest sentit. Aleshores Espanya hauria de provar que Catalunya ha infringit de manera greu els tractats de la Unió Europea i aquesta prova l'haurien de sostenir i aprovar els altres Estats membres de la Unió.

El professor Carles Boix, ara docent a la Universitat de Princeton als EUA – veure el seu llibre *“Cartes lanquis. Un passeig sense servituds per Catalunya i el món”*, A Contra Vent Editors, juny 2012 - en un article al diari “Ara”, de data 23 d’Octubre de 2012, ha recordat que el govern espanyol addueix dos articles del Tractat de la Unió Europea per impedir la secessió de Catalunya. Són els articles número 20 i el número 4.2.

L’article 20 diu: “Serà ciutadà de la Unió tota persona que tingui la nacionalitat d’un Estat membre”. És a dir, la ciutadania europea de l’Estat original se superposa a aquesta. Amb això és vol deixar clar que la UE protegeix els drets humans dels seus ciutadans i si cal àdhuc contra l’actuació política dels Estats membres que no respectin els drets humans. És evident que d’aquesta regulació de l’article 20 no podem deduir res sobre la regulació d’un procés de creació d’un nou Estat al sí de la Unió Europea. (De la mateixa manera que tampoc des de l’article 20 del Tractat podem treure cap conclusió sobre la mateixa qüestió mirant les normes europees que regulen quants representants corresponen a cada Estat al Parlament Europeu). Com diu Carles Boix, l’article 20 és irrellevant pel que fa a la qüestió que ens ocupa, és a dir, la secessió de Catalunya i la seva continuïtat o no a la UE.

L’article 4.2 diu: “La Unió respectarà les funcions essencials (dels Estats membres) especialment les que tenen com a objectiu garantir la seva integritat territorial”. El principi d’integritat territorial té una llarga història al dret internacional. Fou l’any 1919 quan es va crear la Societat de Nacions que aquest principi es va reconèixer formalment a l’article 10.

Fou l’any 1986 quan el Tribunal Internacional de Justícia, va dictar sentència en una disputa territorial entre Mali i Burkina Fasso, assenyalant que el principi d’integritat territorial es dirigeix a evitar canvis de fronteres existents entre estats ja sobirans. Aquesta situació podria esdevenir-se si Algèria o Mauritània, estats veïns del Marroc, aprofitessin l’emancipació del Sàhara marroquí, per canviar les fronteres actuals.

És essencial anotar que el concepte d'integritat territorial fa referència a les fronteres entre Estats ja existents i no té res a veure amb l'exercici del dret a l'autodeterminació. És essencial anotar també que aquest principi de la integritat territorial al Tractat de la UE no té res a veure amb l'article 8 de la Constitució d'Espanya que atribueix a les forces armades la missió de defensar la "integritat territorial d'Espanya".

En resum al meu entendre és molt difícil que Espanya pugui al·legar una infracció dels tractats, per aconseguir que Catalunya sigui expulsada de la Unió Europea en cas de secessió política.

Tampoc es pot considerar un argument sòlid afirmar que Catalunya caldrà que es posi a la cua dels qui vulguin ser nous membres de la Unió Europea perquè a Catalunya ja és vigent tota la normativa europea: són membres de la zona euro i pertanyem a l'espai Schengen, de llibertat de persones, mercaderies i capitals. I pel que fa a l'argument polític d'Espanya segons el qual els Estats de la Unió Europea van acceptar l'ingrés d'Espanya i no el de Catalunya, és un argument que es desmunta per ell mateix. Els poders europeus varen acceptar Espanya tal com era, amb Catalunya inclosa i li van atorgar un pes institucional proporcionat a la seva població i potència econòmica, pes que sense Catalunya seria menor. Espanya es va incorporar a la Comunitat Europea el dia 12 de juny de 1985, ara fa 27 anys.

Anant al fons de la qüestió podem dir sense massa risc d'equivocar-nos, que en cas d'independència política no hi haurà expulsió prèvia de la UE i allò que s'esdevindrà primer és l'estudi i consideració de si la nova Constitució política catalana compleix o no els principis bàsics de la UE com són el respecte a la democràcia, a l'estat de dret i la protecció de les minories. Si s'acompleixen aquestes condicions s'iniciarà un període de transició en el qual no hi haurà cap mena de restricció a la lliure circulació de persones, mercaderies i capitals perquè el Tractat Schengen continuaria aplicant-se. Per tant l'economia catalana continuaria treballant en el mateix context polític i econòmic que l'actual. El dia de la independència es continuarà aplicant a Catalunya la

mateixa normativa europea que hi sigui vigent el dia anterior. Allò que no s'aplicarà és la Constitució espanyola.

Quan Catalunya sigui independent s'iniciarà una negociació per determinar el nou pes de la presència catalana a les institucions europees i la UE instarà Catalunya i Espanya a negociar tots els aspectes relacionats amb la secessió política: actius, passius, etc. D'entrada la solvència econòmica i financera d'Espanya sense Catalunya serà menor i la solvència de Catalunya sense Espanya serà superior.

Els governs europeus saben que l'economia catalana és la setena economia de la zona euro i saben, també, que és una economia competitiva i diversificada, amb un teixit empresarial prou consistent i amb una proverbial cultura emprenedora. Expulsar a Catalunya de la UE seria un trasbals molt gran equivalent a les preocupacions que susciten ara les dificultats de l'economia de Grècia, Portugal o Irlanda.

Crec que en el tauler de lluites i interessos contraposats entre Espanya i Catalunya, als països membres de la UE els convé que Catalunya continuï a la zona euro. Els vincles econòmics recíprocs Europa-Catalunya són molt forts i hi ha moltes empreses europees a Catalunya i molts particulars i famílies europees que necessiten una Catalunya independent europea i amb l'euro com a moneda i no pas de cap manera una Catalunya independent fora de l'Unió Europea i sense l'euro. A nosaltres no ens convé situar-nos fora de la unió econòmica i monetària i als països membres de la Unió tampoc els convé.

Pel que fa als interessos econòmics espanyols és del tot irracional establir fronteres amb Catalunya. L'exportació de mercaderies per carretera i ferrocarril no pot fer-se des de Saragossa via Irún – al País Basc –; ni tampoc des d'allí connectar prou bé cap a Bordeus. Pel que fa a recuperar des de Saragossa el pas de Cancfranc i fer un túnel de dotze quilòmetres això és prohibitiu pels interessos europeus i, en tot cas, no s'esdevindria una realitat en menys de quinze anys. La logística i la geografia fan impossible les fronteres econòmiques establertes des d'Espanya contra una Catalunya no europea.

Nota 1.- A data 31 d'Octubre de 2010 s'ha fet públic un informe del Parlament Britànic a càrrec de Graham Avery, expert en ampliació europea, membre sènior del St. Antony College d'Oxford, director general honorari de la Comissió Europea i Assessor sènior del European Policy Centre. Ha treballat durant quaranta anys tant per al Ministeri Britànic d'Afers Exteriors com per a la Comissió Europea.

Aquest informe, publicat a la web del Parlament de Westminster, porta per títol: *“Les implicacions en política exterior de i per a una Escòcia separada”*. L'objectiu de l'informe és “clarificar el procediment a través del qual, després d'un referèndum en el qual el poble escocès voti a favor de la independència, Escòcia podria esdevenir membre de la Unió Europea”. És a dir, l'informe es centra en la qüestió de quin seria el procediment d'adhesió d'Escòcia i, a més, discuteix qüestions més àmplies, com ara els termes en els quals Escòcia en seria membre o l'actitud dels membres de la Unió i les seves institucions.

Aquest informe destaca que “ des del punt de vist polític Escòcia ha format part de la Unió Europea des de fa quaranta anys; i els cinc milions d'escocesos han adquirit drets com a ciutadans europeus. Si volguessin seguir dins la Unió és molt difícil pensar que se'ls demanés marxar i després demanar l'entrada de la mateix manera que ho haurien de fer els ciutadans d'un país que no n'és membre, com ara Turquia. Això es pot explicar amb un altre exemple: si Valònia i Flandes es posen d'acord per trencar Bèlgica seria inconcebible que altres membres de la Unió exigissin a onze milions de persones abandonar la Unió i després tornar a demanar l'entrada “. Per tant, des del punt de vista polític i també pràctic no es pot exigir als escocesos abandonar la Unió i demanar després la readmissió.

L'informe indica que els arranjaments per a que Escòcia sigui part de la Unió haurien de posar-se en marxa després del referèndum i de forma simultània a la concreció de la independència. Aquests arranjaments es concretarien en un procediment simplificat per a les negociacions i no el procediment tradicional utilitzat quan hi ha l'adhesió de països que no en són membres.

L'informe indica que els principals actors en les negociacions durant el procés serien els 28 estats membres (els 27 actuals més Croàcia que hi entrarà aquest 2013) i el govern escocès. “Cal destacar que en aquesta situació el govern d'Escòcia – que encara no seria un Estat independent - no podria presentar una petició per ser membre d'acord amb l'article 49 del tractat. Però podria indicar la seva voluntat de continuar dins la Unió Europea, i això podria obrir negociacions per un marc adequat per preparar els corresponents canvis en els tractats”.

Mantenir Escòcia com a membre de la Unió requeriria un canvi dels tractats europeus però només per donar a Escòcia representació a les institucions de la UE. És a dir, el nombre de membres per a Escòcia al Parlament Europeu, els vots del Consell de Ministres, etc.

L'informe recorda que “pel que fa a les polítiques i la legislació europea els ciutadans escocesos poden esperar de forma legítima que es mantindrà l'*status quo* referent a les condicions econòmiques i socials. No caldrà, per exemple, renegociar l'aplicació a Escòcia de polítiques europees sobre medi ambient, transport, agricultura, etcètera: seria suficient transposar *mutatis mutandis* la situació que ja hi ha a Escòcia dins el Regne Unit”.

Nota 2.- Sobirania i Justícia, sota l'impuls d'Isabel-Helena Martí, ha organitzat l'any 2011 i el 2012 dues Conferències Internacionals amb el títol de : “*Building a New State*” amb la participació d'experts internacionals i catalans de reconegut prestigi. Val la pena consultar els resums d'aquestes conferències publicades a la pàgina web de l'Associació: www.sij.cat

8.- La Sentència del Tribunal Constitucional del juny del 2010 respecte al model de finançament autonòmic i local establert a l'Estatut del 2006 a l'organització territorial de Catalunya.

La sentència del Tribunal Constitucional de 28 de juny de 2010, va declarar inconstitucionals 14 articles de l'Estatut i va interpretar-ne altres 27 .

Aspectes bàsics relatius a la llengua catalana, la justícia a Catalunya, el finançament autonòmic i local i múltiples competències de la Generalitat han estat declarades inconstitucionals o escapçades en el seu abast.

8.1.- En relació al finançament de la Generalitat.

La sentència del Tribunal Constitucional va dictaminar que els Estatuts d'Autonomia no són l'eina adequada per determinar el finançament de les Comunitats Autònomes. Segons el Tribunal Constitucional s'ha de respectar la potestat legislativa de l'Estat exercida a través de les "Cortes Generales". Si l'Estatut respecta les condicions legislatives de l'Estat, aleshores allò que concreti a la seva normativa, serà constitucional. Si les disposicions de l'Estatut no coincideixen amb les lleis aprovades al Congrés i al Senat, aleshores no serà constitucional.

La cistella d'impostos.- Aquesta concepció política del TC de la "constitucionalitat" comporta que es perd la garantia jurídica estatutària ja que si a través de la LOFCA, per exemple, es modifiquen aspectes ara coincidents entre Estatut i LOFCA, serà la LOFCA la que s'imposarà sobre l'Estatut. Això pot resultar decisiu en el cas de la cistella d'impostos. A data d'avui coincideixen Estatut i LOFCA en els percentatges de cessió de tributs a la Generalitat: IRPF, 50%; IVA, 50%; Impostos Especials, 58%. Si una modificació de la LOFCA redueix a la baixa aquests percentatges amb el conseqüent greuge pel finançament de la Generalitat, l'Estatut, segons el Tribunal Constitucional és paper mullat.

Pel que fa a un altre aspecte fonamental reflectit a l'article 206.3 de l'Estatut que defineix criteris de solidaritat a través d'un mecanisme d'anivellament global, la sentència del Tribunal Constitucional també deixa en no res el criteri estatutari.

El principi de solidaritat.- L'article 206.3 determina que Catalunya aportarà els diners necessaris a fi que els serveis en educació, sanitat i altres serveis socials de l'Estat del benestar que prestin les CCAA assoleixin nivells similars en el conjunt de l'Estat. Ara bé, això només es complirà si totes les CCAA fan un esforç fiscal similar. La sentència del TC considera inconstitucional l'expressió "siempre que lleven a cabo un esfuerzo fiscal también similar".

L'Estatut no diu allò que el Tribunal Constitucional interpreta que diu. No es tracta que les altres CAA han de fer el mateix esforç fiscal que Catalunya. Es tracta que totes les CCAA "han de fer un mateix esforç fiscal". És a dir es tracta que Catalunya no faci més esforç fiscal que altres CCAA i que una CCAA no rebaixi la càrrega fiscal als ciutadans sabent que la pèrdua recaptatòria se li compensarà amb més transferències procedents del mecanisme d'anivellament fiscal. Quan el TC anul·la la disposició 206.3 de l'Estatut anul·la l'equitat i l'eficiència. I castiga a les CCAA aportadores de fons per la solidaritat que han decidit aplicar als seus ciutadans una major càrrega tributària.

Cal afegir que quan el TC anul·la la constitucionalitat de l'article 206.3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya no anul·la la mateixa disposició equivalent escrita als Estatuts d'Aragó, Andalusia i Illes Balears. Aquests no foren objecte de recurs inconstitucional per part del Partit Popular.

El principi d'ordinalitat.- L'article 206.5 de l'Estatut establia mecanismes perquè Catalunya no perdés posicions després de l'anivellament en concepte de "solidaritat". L'article volia obligar l'Estat espanyol a garantir que Catalunya mantingui la seva posició de renda per càpita d'abans de la solidaritat, un cop s'ha aplicat l'anivellament. Segons el TC només serà constitucional aquest precepte si la posició de Catalunya no s'altera en termes d'ordenació de les rendes per càpita. És a dir, si Catalunya era la tercera en renda per càpita

abans de l'anivellament ha de ser la tercera després de l'anivellament. Però pot ser la tercera amb una menor renda per càpita després de l'anivellament i les altres CCAA poden variar les seves posicions. Per tant, els mecanismes d'anivellament només s'apliquen a Catalunya i no s'apliquen a les altres CCA que poden variar a l'alça la seva posició després de l'anivellament.

El principi de bilateralitat.- Els articles 210.1 i 210.2 de l'Estatut determinen que la Comissió Mixta d'Assumptes Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat és l'òrgan bilateral de relació pel que fa al finançament de la Generalitat. Pel Tribunal Constitucional això només és vàlid si en els acords de la Comissió Mixta esmentada "no es limita la capacitat de mecanismes més multilaterals" com ara el Consejo de Política Fiscal y Financiera. Pel Tribunal Constitucional la Comissió Mixta bilateral té caràcter "complementari" i, per tant, no és l'únic òrgan bilateral de relació Estat i Generalitat a l'hora de negociar tot allò que afecta al model de finançament de la Generalitat.

8.2.- Les inversions directes de l'Estat a Catalunya

Les estadístiques oficials de la inversió directe de l'Estat a Catalunya demostren tres característiques negatives per la nostra economia: la primera, és que en el període dels darrers trenta anys, del 1980 al 2010, l'Estat espanyol ha fet directament inversions a Catalunya en una quantia molt inferior a l'aportació que Catalunya fa en termes de PIB; la segona és que aquesta baixa quantia de la inversió a Catalunya ha estat encara més inferior en termes reals, ja que no s'ha efectuat la totalitat pressupostada; i la tercera característica negativa és que Catalunya ha estat clarament discriminada respecte a les inversions efectuades per l'Estat a la Comunitat Autònoma de Madrid, més enllà de les despeses relacionades amb la seva capitalitat.

Amb la voluntat de modificar aquesta situació l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006 va establir a la disposició addicional tercera:

- 1.La inversió de l'Estat a Catalunya en infraestructures, exclòs el Fons de compensació interterritorial, s'ha d'equiparar a la participació relativa del

producte interior brut de Catalunya amb producte interior brut de l'Estat per un període de set anys. Aquestes inversions poden emprar-se també per a l'alliberament de peatges o la construcció d'autovies alternatives.

2. A aquest fi, s'ha de constituir una comissió integrada per les administracions estatal, autonòmica i local.

Segons la sentència del juny de 2010 del Tribunal Constitucional la disposició addicional 3a que hem explicat abans, és una disposició "intencional" i no obliga ni al govern de l'Estat ni a les Corts Generals a consignar-la als pressupostos generals de l'Estat pel que fa a la seva quantia. L'Estat no ha de dotar de partides pressupostàries concretes en relació a una CCAA a menys que hagi arribat a un acord concret amb aquesta CCAA en el sí de la Comissió Mixta corresponent. Només aleshores haurà de consignar diners. El fet que Catalunya sí ha arribat a un acord amb l'Estat perquè aquest consignari en els pressupostos de l'Estat en dates concretes del 2006 al 2013 una equivalència al PIB de Catalunya, aleshores això comporta que l'Estat sí ha de complir aquesta obligació. No pas perquè ho digui l'Estatut sinó per l'acord assolit. Tanmateix l'Estat espanyol no ha complert aquesta obligació.

8.3.- L'Estatut d'Autonomia i el finançament local.

El capítol III de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix les competències de la Generalitat en matèria de finances dels governs locals. L'article 218 d'aquest capítol III diu que "en el marc establert per la Constitució i per la normativa de l'Estat, la Generalitat té competència en matèria de finançament local". I concreta aquesta competència en dos àmbits: "capacitat legislativa per a establir i regular els tributs propis locals" i, segona competència, "capacitat per a fixar els criteris de distribució de les participacions a càrrec del pressupost de la Generalitat".

El Tribunal Constitucional considera adequada a la Constitució la facultat de la Generalitat de determinar en el seu propi pressupost com s'han de distribuir els recursos entre ajuntaments, vegueries, mancomunitats i comarques. En canvi,

considera inconstitucional que, malgrat respectar tota la normativa estatal vigent, la Generalitat tingui capacitat legislativa en el Parlament per establir tributs propis locals a Catalunya i desenvolupi una manera pròpia de regular-los.

Una vegada més el Tribunal Constitucional diu que malgrat la Generalitat respecti la Constitució i les lleis i normatives legals estatals vigents, només és l'Estat qui té competència exclusiva i excoent per establir i regular els tributs locals. La Generalitat no pot millorar les finances locals creant nous tributs locals o modificant la regulació dels tributs locals existents, encara que aquesta competència respectés al cent per cent la Constitució i la legislació estatal sobre hisendes locals.

8.4.- La sentència del Tribunal Constitucional i l'organització territorial.

Acabem de parlar de la hisenda local i hem constatat la laminació de competències de l'Estatut per compte del Tribunal Constitucional. Ara, abans de finalitzar la conferència, analitzarem com també la sentència ha barrat el pas a la Generalitat en matèria de competències sobre els ens locals i, també, pel que fa a l'organització territorial, un tema clau pel futur nacional del nostre país.

A Catalunya tenim 948 municipis, 4 diputacions provincials, 41 comarques, 79 mancomunitats de municipis, 58 entitats locals menors i una àrea metropolitana, la de Barcelona, organitzada de fet en dues entitats locals una dedicada als serveis hidràulics i una altre referent al tema del transport. En definitiva es tracta de la superposició de tres nivells territorials reconeguts per les lleis estatals i autonòmiques, que són els municipis, les comarques i les províncies, més després tota una sèrie d'entitats singulars o divisions específiques per la prestació de determinats serveis. Alhora el nou Estatut d'Autonomia del 2006 proclama que els municipis i les vegueries són les unitats bàsiques del mapa local català. Així mateix l'ordenament jurídic estatutari reconeix, les entitats municipals descentralitzades, les entitats metropolitanes i les mancomunitats de municipis.

Pel que fa a la província, aquesta reuneix tres característiques: és circumscripció electoral; és divisió territorial de l'Estat pel compliment de la seva activitat estatal; i és una entitat jurídica dotada d'autonomia. Ateses aquestes característiques de la província, la qüestió conflictiva es planteja quan l'Estatut defineix els consells de vegueries en substitució de les províncies.

El Tribunal Constitucional trasllada el problema a qui correspon fer de "legislador de desarrollo" (és a dir, el Parlament) el qual serà l'encarregat de concretar si la vegueria és una nova entitat local o una nova denominació de la província. El Tribunal admet dues possibilitats : que la vegueria sigui una entitat pròpia de Catalunya, diferent a la província i que s'afegeixi a l'organització territorial ja existent, per tant, les províncies persisteixen. O bé si els límits geogràfics de les vegueries tenen coincidència amb el límit territorial de les províncies, aleshores podria desaparèixer el nom de província i apareixeria el nom de vegueria.

Aquest fugir d'estudi del Tribunal Constitucional no desdibuixa la seva tesi que consisteix en afirmar que qualsevol desenvolupament legal que vulgui fer el legislador català ha de respectar: primer, qualsevol alteració del territori provincial requereix una llei orgànica; i, segon, les competències que conserva l'Estat pel que fa a règim electoral, a hisenda local i a règim jurídic (competències, òrgans de govern, patrimoni, etc) de les províncies, no es poden veure malmeses pel fet de la creació dels consells de vegueries. El Tribunal sosté que si els consells de vegueries coincideixen amb les províncies el legislador català té majors marges legals que no pas si no coincideixen. De fet, el Tribunal Constitucional manté una hipòtesi fictícia al nostre entendre: l'Estatut planteja les vegueries com una nova entitat jurídica creada *ex novo* en substitució de la província i no hi caben dos nivells superposats: vegueria i província.

En l'àmbit dels ens locals l'Estatut va introduir també la novetat de definir i enumerar els tipus de competències de la Generalitat en matèria d'ens locals, a més del tema de les vegueries, amb la finalitat de proporcionar major claredat en aquesta qüestió de competències en els ens locals. I, sobretot el text

estatutari amb el seu articulat posava frè a unes interpretacions estatals en matèria competencial clarament negatives als interessos de Catalunya. Les interpretacions estatals comptaven de manera habitual amb l'aval de la jurisprudència constitucional i l'Estatut volia posar fi a això.

També, en aquest terreny competencial, la Sentència del Tribunal Constitucional ha estat restrictiva respecte als articles 151 i 160 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya que regulen les competències de la Generalitat en relació als ens locals i a la manera d'incrementar aquestes competències.

8.5.- Conclusió.

Una anàlisi de la manera com ha afectat la sentència del Tribunal Constitucional a l'Estatut d'Autonomia del 2006, palesa que l'economia catalana, les finances de la Generalitat i dels Ajuntaments, i l'organització territorial han sofert una autèntica destrossa constitucional que sotmet a desempara el nostre futur econòmic.

Miquel Rubirola i Torrent

16 de novembre de 2012